

ยุคปัจจุบัน

พัฒนาการในยุคปัจจุบันของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้กำหนดเวลาในยุคนี้ให้อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2525-2526 ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ คือ ตอนที่ 1 สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตอนที่ 2 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตอนที่ 3 แนวโน้มของสภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ระยะเวลา พ.ศ. 2526 ตอนที่ 4 สรุปและวิเคราะห์ ซึ่งจะได้อธิบายตามลำดับต่อไป

ตอนที่ 1 สภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (พ.ศ. 2525-2526)

พัฒนาการของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในยุคปัจจุบัน จะได้อธิบายถึงพัฒนาการด้านหลักสูตรและการสอน, การบริหารงาน และบทบาทที่มีต่อสังคมไทย ตามลำดับดังนี้

หลักสูตรและการสอน จะได้อธิบายถึง รายละเอียด ต่อไปนี้

1. โครงสร้างของหลักสูตรและวิชาที่เปิดสอน ในปี พ.ศ. 2525 โครงสร้างของหลักสูตรและวิชาที่เปิดสอนระดับปริญญาตรี ยังคงใช้หลักสูตรปริญญาตรี ศาสตราจารย์บัณฑิต พ.ศ. 2518 อยู่ ส่วนระดับตั้งแต่เตรียมศาสตราจารย์ลงมา ก็ยังคงใช้หลักสูตรเช่นเดิมตามระบบหน่วยกิต ไม่เปลี่ยนแปลง ครั้นถึงปี พ.ศ. 2526 สภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ มีชื่อว่า "หลักสูตรปริญญาศาสตราจารย์บัณฑิตของสภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ พุทธศักราช 2526" ซึ่งสภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย (2526 : คำนำ) ได้กล่าววาท ... หลักสูตรปริญญาศาสตราจารย์บัณฑิต ฉบับนี้ ได้ปรับปรุงจากหลักสูตรปริญญาศาสตราจารย์บัณฑิต ฉบับ พ.ศ. 2518 โดยได้ปรับปรุงแก้ไข เฉพาะบางรายวิชา เพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัยยิ่งขึ้น แต่สาระสำคัญได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ...

โครงสร้างของหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 ประกอบด้วย

วิชาศาสนาบังคับ	อย่างน้อย	50	หน่วยกิต
วิชาพื้นฐานทั่วไป	อย่างน้อย	34	หน่วยกิต
วิชาเอก	อย่างน้อย	52/48	หน่วยกิต
วิชาเลือกหรือวิชาโท	อย่างน้อย	8/16	หน่วยกิต
รวมอย่างน้อย			144/148 หน่วยกิต

โครงสร้างของหลักสูตรนี้ วิชาศาสนาบังคับ ได้แก่ :

วิชาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาโดยตรง เช่น วิชาพระวินัยปิฎก 1, พระพุทธศาสนามหาทาน เป็นต้น รวมแล้วต้องศึกษาอย่างน้อย 50 หน่วยกิต วิชาพื้นฐานทั่วไป ได้แก่ วิชาที่นักศึกษาทุกคนต้องศึกษาเหมือนกันหมด จำนวนอย่างน้อย 34 หน่วยกิต เช่น วิชาภาษาไทย, สังคมวิทยาเบื้องต้น เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น, จิตวิทยาเบื้องต้น, วิทยาศาสตร์ทั่วไป, สถิติเบื้องต้น, โบราณคดีทั่วไป, การใช้ห้องสมุด, กฎหมายทั่วไป, การใช้ภาษาฝรั่งเศส และการอ่านเข้าใจภาษาฝรั่งเศส เป็นต้น วิชาเอกวิชาโท ได้แก่ วิชาที่กำหนดให้นักศึกษาเลือกศึกษาตามความสนใจและความถนัดของตน โดยให้เลือกศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 และปีที่ 4 วิชาเอกที่เปิดสอนมี ดังนี้

ภาษาไทย	52	หน่วยกิต
ภาษาบาลีและสันสกฤต	52	หน่วยกิต
ภาษาอังกฤษ	52	หน่วยกิต
ภาษาฝรั่งเศส	52	หน่วยกิต
วิทยาศาสตร์	52	หน่วยกิต
พุทธศาสตร์	52	หน่วยกิต
ปรัชญา	52	หน่วยกิต
ศาสนาเปรียบเทียบ	52	หน่วยกิต
สังคมวิทยา	52	หน่วยกิต
จิตวิทยา	52	หน่วยกิต
ประวัติศาสตร์	52	หน่วยกิต
โบราณคดี	52	หน่วยกิต
วิชาการศึกษา	52	หน่วยกิต

นักศึกษาผู้ใดเลือกวิชาการศึกษาเป็นวิชาเอกแล้ว จะต้องเลือกวิชาโท อีก 1 สาขาวิชาต่อไปนี้ คือ ภาษาไทย 16 หน่วยกิตหรือภาษาอังกฤษ 16 หน่วยกิต หรือคณิตศาสตร์ 16 หน่วยกิต โดยไม่ต้องศึกษาวิชาเลือก

วิชาเลือกตามโครงสร้างของหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 ได้แก่ วิชาที่กำหนดให้นักศึกษาเลือกศึกษาตามความเหมาะสม เพื่อส่งเสริมวิชาเอก ซึ่งได้กำหนดไว้ในตอนท้ายของวิชาเอกนั้น ๆ วิชาเอกต่อไปนี้ ไม่ต้องศึกษาวิชาโท แต่ต้องศึกษาวิชาเลือก ได้แก่ วิชาเอกภาษาไทย, ภาษาบาลี และสันสกฤต, ภาษาอังกฤษ, ภาษาฝรั่งเศส, ภาษาศาสตร์, พุทธศาสตร์, ปรัชญา, ศาสนาเปรียบเทียบ, สังคมวิทยา, จิตวิทยา, ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี

หลักสูตรระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ ชั้นเตรียมศาสนศาสตร์ เคยใช้เวลาศึกษา 2 ปี เพิ่มเป็นใช้เวลาศึกษา 3 ปี สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย (2526: 115) ได้กำหนดไว้ว่า . . . หลังจากสอบคัดเลือกได้แล้ว เข้าศึกษาตามหลักสูตรบูรพศึกษา 1 ปี และศึกษาเตรียมศาสนศาสตร์ ปีที่ 1-3 รวมเวลาศึกษาความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรชั้นบูรพศึกษา และชั้นเตรียมศาสนศาสตร์ รวม 4 ปี ชั้นเตรียมศาสนศาสตร์ปีที่ 1-3 นั้นศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6 ของกระทรวงศึกษาธิการ. . .

2. การรับสมัครและการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 การรับสมัครและการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา เป็นนักศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับตามหลักสูตรปริญญาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2518 จะไม่กล่าวซ้ำซ้อนอีกครั้งถึง ปี พ.ศ. 2526 สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ปรับปรุงหลักสูตรใหม่ดังกล่าวแล้ววอนต้น ตามระเบียบการศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย (2516: 115) ได้กำหนดความรู้พื้นฐานไว้ว่า . . . พระภิกษุสามเณรที่ประสงค์จะ เข้าศึกษาในสภาการศึกษา จะต้องสอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค และนักเรียนเองเป็นอย่างน้อยหรือเทียบเท่า และจะต้องสอบคัดเลือกได้ หลังจากสอบคัดเลือกได้แล้ว เข้าศึกษาตามหลักสูตรบูรพศึกษา

ตามข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี ของสภา การศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย พุทธศักราช 2526 ข้อ 7 (สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย 2526: 121) ได้

กล่าวถึง ลักษณะและคุณสมบัติของผู้สมัคร ไว้ว่า... ข้อ 7 ลักษณะและคุณสมบัติของผู้สมัคร

- 7.1 เป็นพระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนา
- 7.2 มีอาจารย์ที่ไม่น่ารังเกียจ
- 7.3 ไม่วิกลจริตและไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรงหรือโรคอื่นซึ่งสังฆมรังเกียจ
- 7.4 ใ้รับอนุญาตจากเจ้าอาวาสที่ตนสังกัดอยู่
- 7.5 มีคุณวุฒิทางการศึกษา ดังนี้
  - 7.5.1 เปรียญและสอบไล่ชั้น เตรียมศาสนศาสตร์ของสภาการศึกษา โดยได้คะแนนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไปหรือ
  - 7.5.2 สอบได้ ม.ศ. 5 หรือ ม. 6 เป็นเปรียญธรรม 4 ประโยคขึ้นไป และสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสภาการศึกษา ได้คะแนนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไปหรือ
  - 7.5.3 ผู้สอบไล่ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย หรือ จากสถานศึกษาอื่นประเภทเดียวกันที่สภาการศึกษา เห็นสมควร
  - 7.5.4 สำหรับผู้สำเร็จชั้นปริญญาตรีมาแล้ว และได้รับความรู้ทางพระพุทธศาสนาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

การรับเข้า เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีของสภาการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นไป ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (2526: 120-121) ไว้ว่า

... ข้อ 6 การรับเข้า เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี

- 6.1 การรับเข้า เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี กระทำโดยการสอบคัดเลือก มหาวิทยาลัยจะกำหนดและประกาศให้ทราบในแต่ละปีการศึกษาโดยผู้สมัคร เข้าศึกษา จะต้องมึคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 7
- 6.2 การรับเข้าศึกษาโดยการคัดเลือก มหาวิทยาลัยอาจรับสมัครและคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน ตามข้อ 7 ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 ขึ้นไป

6.3 มหาวิทยาลัยอาจพิจารณาปรับโอนนักศึกษา หรือนิติจากสถานศึกษาอื่น ซึ่งมหาวิทยาลัยรับรองวิทยฐานะ เทียบเท่า และเป็นผู้สอบไล่ได้ครบถ้วน ทุกรายวิชา ตามหลักสูตรชั้นปีที่หนึ่งของสถานศึกษาแห่งนั้น เป็นอย่างต่ำ และมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 19

6.4 มหาวิทยาลัยอาจพิจารณาปรับนักศึกษาหรือนิติผู้จบการศึกษาระดับปริญญา หรือ เทียบเท่า เป็นอย่างต่ำ จากมหาวิทยาลัยหรือจากสถานศึกษาอื่น ซึ่ง มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 20 เข้าศึกษาต่อเพื่อรับปริญญาได้

จากข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี ข้อ 6 ที่ยกมากล่าวนี้ จะพบว่า การรับเข้า เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรี ตามหลักสูตร พ.ศ. 2526 นี้ มี 4 วิธี คือ

ก. ด้วยวิธีการสอบคัดเลือก

ข. ด้วยวิธีการคัดเลือก ผู้ใดคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 ขึ้นไป จากผู้สำเร็จ

การศึกษาระดับเตรียมศาสตร

ค. ด้วยวิธีรับโอนนักศึกษาหรือนิติจากสถานศึกษาอื่น แต่ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 19 ของข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (2526: 131) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ... ข้อ 19 การรับโอน

19.1 มหาวิทยาลัยจะพิจารณาปรับโอนเฉพาะผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้

19.1.1 มีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 7

19.1.2 เป็นนักศึกษาจากสถานศึกษาที่มหาวิทยาลัยรับรอง

19.1.3 สอบได้ครบถ้วนทุกรายวิชาตามหลักสูตรชั้นปีที่ 1 ของสถานศึกษาเดิม เป็นอย่างต่ำ

19.1.4 มีแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมนับถึงภาคการศึกษาสุดท้ายก่อนการขอโอน ไม่ต่ำกว่า 2.50 หรือ เทียบเท่า

19.2 การพิจารณาปรับโอนให้ อยู่ในดุลพินิจของคณะที่ จะรับโอน

19.3 ในการขอโอน ให้ นักศึกษาปฏิบัติตามข้อ 8.2 (ให้ยื่นใบสมัครต่อเลขาธิการ ก่อนวันลงทะเบียนเรียนของภาคการศึกษาที่ประสงค์จะ เข้าศึกษา ไม่น้อยกว่า 30 วัน เว้นแต่ในกรณีที่มหาวิทยาลัยพิจารณา เห็นสมควร)

19.4 นักศึกษารับโอนจะต้องมีเวลาศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยไม่น้อยกว่า 4 ภาคการศึกษา แต่ไม่เกิน 2 เท่าของจำนวนภาคการศึกษาที่จำเป็นต้องศึกษา เพื่อให้ได้หน่วยกิตที่คงเหลือจนครบถ้วน มิฉะนั้นจะหมดสถานภาพการเป็นนักศึกษา ในกรณีนี้ให้ถือว่า 18 หน่วยกิต เทียบเท่ากับหนึ่งภาคการศึกษา และเศษที่เกิน 9 หน่วยกิต เทียบเป็นหนึ่งภาคการศึกษา ...

ง. คิววีซีรับนักศึกษาหรือนิติบุคคลผู้จบการศึกษาชั้นอนุปริญญาหรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำ จากมหาวิทยาลัยหรือจากสถานศึกษาอื่น เข้าศึกษาต่อเพื่อรับปริญญาได้ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามข้อ 20 ของข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (2526: 131) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ... ข้อ 20 การรับเข้าศึกษาต่อ

20.1 มหาวิทยาลัยจะพิจารณารับ เฉพาะผู้ที่ได้รับอนุปริญญาหรือเทียบเท่าเป็นอย่างต่ำจากสถานศึกษาที่มหาวิทยาลัยรับรองเท่านั้น โดยที่ผู้นั้นจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน ตามข้อ 7

20.2 การรับเข้าศึกษาในกรณีอื่นให้ใช้หลักเกณฑ์โดยอนุโลมตามข้อ 19 ยกเว้นข้อ 19.4

20.3 ระยะเวลาศึกษาในมหาวิทยาลัยจะต้องไม่เกิน 2 เท่า ของจำนวนภาคการศึกษาที่จำเป็นต้องศึกษา เพื่อให้ได้หน่วยกิตที่ต้องเรียนจนครบถ้วน การเทียบจำนวนหน่วยกิต เป็นจำนวนภาคการศึกษาให้ถือเกณฑ์ในข้อ 19.4 ...

ผู้ที่สอบคัดเลือกได้ ผู้ที่รับคัดเลือก ผู้ที่รับอนุมัติให้โอนจากสถานศึกษาอื่น หรือผู้ที่ได้รับอนุมัติให้เข้าศึกษาต่อ จะต้องเขารายงานตัวเพื่อทำสัญญาไว้ต่อเจ้าหน้าที่แนะนาระเบียงและสถิติของมหาวิทยาลัยตามวันและเวลาที่มหาวิทยาลัยกำหนด พร้อมด้วยหลักฐานต่าง ๆ ที่มหาวิทยาลัยประกาศให้ทราบ มิฉะนั้นให้ถือว่าสละสิทธิ์

สถิติผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาชั้นบูรพาภิบาล ของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย มีดังนี้

รุ่นที่ 36 (พ.ศ. 2525) มีผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาได้ 93 รูป

รุ่นที่ 37 (พ.ศ. 2526) มีผู้สอบคัดเลือกเข้าศึกษาได้ 77 รูป

นักศึกษารุ่นที่ 36 (พ.ศ. 2525) ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาในสภาการศึกษา
จะเป็นรุ่นสุดท้ายที่ศึกษาตามหลักสูตรเก่า ตั้งแต่รุ่นที่ 37 (พ.ศ. 2526) ที่สอบคัดเลือก
เข้าศึกษาได้ จะเป็นรุ่นแรกที่ศึกษาตามหลักสูตรใหม่ เพราะปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหลักสูตร
ใหม่ให้สอดคล้องกับหลักสูตรมัธยมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน

โดยเฉพาะสถิตินักศึกษารุ่นที่ 37 (พ.ศ. 2526) ที่สอบคัดเลือกเข้าศึกษาได้
จำนวน 77 รูปนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีภูมิลำเนาเดิมจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 35 รูป คิดเป็น
ร้อยละ 45.45 ซึ่งมากที่สุด รองลงไปมีภูมิลำเนาเดิมจากภาคเหนือ 23 รูป คิดเป็นร้อยละ
29.87 รองลงไปมีภูมิลำเนาเดิมจากภาคกลาง 12 รูป คิดเป็นร้อยละ 15.58 รองลงไปมี
ภูมิลำเนาเดิมน้อยที่สุดจากภาคใต้ เพียง 7 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.10 เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้
สอบคัดเลือกเข้าศึกษาได้รุ่นที่ 37 นี้ ไม่ปรากฏว่ามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในกรุงเทพมหานคร เลยแม้
แต่รูปเดียว

3. วิธีการเรียนการสอน ในยุคนี้ปีการศึกษาหนึ่งแบ่งออกเป็น 2 ภาคการศึกษา
คือ ภาคต้น และภาคปลาย ในภาคการศึกษาหนึ่ง ๆ มีเวลาเรียนหรือศึกษา ไม่น้อยกว่า
16 สัปดาห์ เช่นเดียวกับยุคที่แล้ว แต่วิธีการเรียนการสอนตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต
พ.ศ. 2526 ได้กำหนดไว้อย่างละเอียดชัดเจน คือ

ก. การลงทะเบียนเรียน (สภาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ 2526: 122)
ให้ปฏิบัติดังนี้

- 1) นักศึกษาต้องมาลงทะเบียนเรียนด้วยตนเอง พร้อมทั้งแสดงหลักฐาน
และบัตรประจำตัวนักศึกษา ซึ่งมหาวิทยาลัยออกให้
- 2) นักศึกษาจะต้องกำหนดชั้นเรียนและลงทะเบียนให้เสร็จสิ้นตาม
วันและเวลาที่มหาวิทยาลัยประกาศ ทุกภาคการศึกษา การขอผ่อนผันจะต้องได้รับอนุมัติจากคณบดี
เจ้าสังกัด
- 3) นักศึกษาที่ไม่ได้ลงทะเบียนเรียนภายใน 2 สัปดาห์แรกของภาคการ
ศึกษาใด จะไม่มีสิทธิศึกษาในภาคการศึกษานั้น

4) ในกรณีที่นักศึกษาได้รับการผ่อนผันการลงทะเบียน เป็นเรียนช้ากว่ากำหนด โดยผ่านการอนุมัติของคณบดี เจ้าสังกัดแล้ว นักศึกษาจะต้องดำเนินการลงทะเบียนให้เสร็จสิ้น ภายใน 3 สัปดาห์ นับแต่วันเปิดภาคเรียนมีเดะนั้น จะถูกตัดชื่อออกจากทะเบียนมหาวิทยาลัย เว้นแต่จะได้รับผ่อนผันจากคณบดีเจ้าสังกัด

5) การลงทะเบียนเรียนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา ถักรายวิชาใด มีรายวิชาที่ต้องศึกษาก่อน ตามหลักสูตร นักศึกษาจะต้องสอบรายวิชาที่ต้องศึกษาก่อนให้ได้ หรือได้รับอนุมัติจากอาจารย์ผู้สอนจึงจะมีสิทธิลงทะเบียน เป็นเรียนรายวิชานั้น ๆ

ข. ระเบียบการ เรียน (สภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดัตย 2526: 124-125) ใ้ปฏิบัติ ดังนี้

1) นักศึกษาต้องเรียนติดต่อกันทุกภาคการศึกษา ในกรณีที่นักศึกษาต้อง การลาพักการศึกษาชั่วคราว ในภาคการศึกษาใดหรือปีการศึกษาใด โดยมีเหตุผลอันสมควร ให้ นักศึกษายื่นคำร้อง เพื่อขออนุมัติลาพักการ ศึกษาต่อคณบดีเจ้าสังกัด ตามระเบียบการลาพักการ ศึกษา ข้อ 28

2) นักศึกษาต้องสอบไล่ได้ครบรายวิชาและหน่วยกิตตามหลักสูตร และได้ แต่มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ไม่นต่ำกว่า 2.00 จึงจะมีสิทธิขอรับปริญญา

3) นักศึกษาต้องสอบไล่ได้ทุกรายวิชาที่ลงทะเบียนเรียนไว้ ในกรณีที่ นักศึกษาสอบตก รายวิชา เด็ดอกเสรี จะ เลือกรเรียนรายวิชาอื่นทดแทนได้โดยความเห็นชอบของ อาจารย์ที่ปรึกษา หัวหน้าภาควิชา และได้รับอนุมัติจากคณบดีเจ้าสังกัด

4) นักศึกษาจะต้อง เรียนในมหาวิทยาลัยไม่ต่ำกว่า 4 ภาคการศึกษา และใช้เวลาทั้งหมดไม่เกิน 2 เท่า ของจำนวนปีการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรจึงจะมีสิทธิ ขอรับปริญญา

5) รายวิชาใดที่เปิดสอนในภาคการศึกษาใดภาคการศึกษาหนึ่ง หากมี นักศึกษาลงทะเบียนเรียนไม่ถึง 7 รูป คณบดีเจ้าสังกัดอาจสั่งระงับการสอนรายวิชานั้น แล้ว รายงานให้เจ้าหน้าที่แผนทะเบียนและสถิติทราบ

6) การ เทียบชั้นเรียนของนักศึกษา ให้ถือ เกณฑ์ดังนี้

สอบไล่ได้ต่ำกว่า 37 หน่วยกิตให้เทียบฐานะ เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1

สอบไล่ได้ 37 หน่วยกิตขึ้นไป ให้เทียบฐานะ เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 2

สอบไล่ได้ 73 หน่วยกิตขึ้นไป ให้เทียบฐานะ เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 3

สอบไล่ได้ 109 หน่วยกิตขึ้นไป ให้เทียบฐานะ เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4

7) การของคเรียนรายวิชาใด รายวิชาหนึ่งที่ลงทะเบียนไว้

นักศึกษาต้องยื่นคำร้องของคเรียนภายใน 60 วัน นับแต่วันเปิด

ภาคเรียน

การของคเรียนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา และได้รับอนุมัติจากคณบดีเจ้าสังกัด

ถ้านักศึกษาของคเรียนรายวิชาที่ลงทะเบียนโดยไม่ได้ปฏิบัติตามขอ 13.7.1 และขอ 13.7.2 ให้อาจารย์ประจำรายวิชาถือว่าสอบตกในรายวิชานั้น ๆ

คณบดีเจ้าสังกัดมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งหนังสืออนุมัติการงคเรียนของนักศึกษาให้เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนและสถิติ เพื่อกำเนินการแจ้งให้อาจารย์ประจำรายวิชาทราบต่อไป

8) การ เปลี่ยนและการ เพิ่มรายวิชา เรียนนั้น

นักศึกษาจะต้องยื่นคำร้องขอ เปลี่ยนและ เพิ่มรายวิชา เรียนภายใน 2 สัปดาห์ นับแต่วันเปิดเรียนของภาคการศึกษา

การ เปลี่ยนแปลงและการ เพิ่มรายวิชา เรียนจะต้องได้รับความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำรายวิชาใหม่ และได้รับอนุมัติจากคณบดีเจ้าสังกัด

คณบดีเจ้าสังกัดมีหน้าที่ส่งหลักฐานการอนุมัติการ เปลี่ยนและการ เพิ่มรายวิชา เรียนให้เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียน และสถิติทราบ เพื่อกำเนินการแจ้งให้อาจารย์ประจำรายวิชาทราบต่อไป

9) การลงทะเบียนเรียนรายวิชาใดวิชาหนึ่งที่มีวิชาบังคับก่อน นักศึกษาต้องเรียนรายวิชาบังคับก่อน มิฉะนั้นให้ถือว่า การลงทะเบียนเรียนรายวิชานั้น ๆ เป็นโมฆะ

10) นักศึกษาที่เรียนรายวิชาบังคับก่อนแล้วสอบตก จะขอลงทะเบียนเรียนรายวิชาต่อเนื่องนั้นได้ ก็ต่อเมื่อลงทะเบียนเรียนรายวิชาบังคับก่อนที่สอบตกควบคู่ไปกับรายวิชาต่อเนื่อง โดยความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งนี้ หากสอบตกรายวิชาบังคับก่อน

ผลการเรียนรายวิชาต่อเนื่องจะเป็นโมฆะด้วย ทำให้ผลการเรียนรายวิชาต่อเนื่องไม่ปรากฏทั้งรายวิชาและแต้มระดับคะแนนในระเบียนคะแนน และไปแสดงผลการศึกษาระงับการเรียนรายวิชาบังคับก่อน ต่องคงเรียนรายวิชาต่อเนื่องด้วย

หนึ่งวิธีการสอนของอาจารย์ในยุคนั้น ประกอบด้วย

- 1) การบรรยาย เป็นวิธีที่ใช้นานมากทุกรายวิชาที่สอน
- 2) การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นวิธีที่ใช้นานในรายวิชาเกี่ยวกับปรัชญา ศาสนา และวิชาอื่น ๆ ตามที่ผู้สอนเห็นสมควรจะนำมาใช้
- 3) การทดลอง เป็นวิธีที่ใช้นานมากในรายวิชาที่เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ และการฝึกสมาธิ
- 4) การใช้สื่อการสอน เช่น ภาพต่าง ๆ ภาพนิ่ง แผนภูมิ เป็นต้น

4. การประเมินผล ในปี พ.ศ. 2525 ยังใช้การประเมินผลตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2518 และจะใช้จนถึง ปี พ.ศ. 2528 เป็นปีสุดท้าย ครั้นถึงปี พ.ศ. 2526 เริ่มใช้การประเมินผลตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 แกนการศึกษาชั้นปริญญา วิทยาศาสตรบัณฑิต 1 เป็นปีแรกเป็นต้นไป

การประเมินผลตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 ได้กำหนดรายละเอียดในการประเมินผลไว้อย่างชัดเจนรัดกุมยิ่งกว่าหลักสูตรฉบับก่อน ๆ มา ผู้วิจัยจะขออภิปรายวิธีการประเมินผลที่สำคัญมากกล่าว ณ ที่นี้ คือ

การประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การสอบย่อย, การสอบได้ และการสอบซ่อม

การสอบย่อย เป็นการทดสอบในระหว่างการศึกษแต่ละรายวิชากำหนดเวลาจำนวนครั้ง และวิธีการสอบ ให้อยู่ในดุลพินิจของอาจารย์ประจำรายวิชา

การสอบได้ เป็นการวัดผลครั้งสุดท้ายของแต่ละรายวิชาที่สอนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้ในภาคการศึกษานั้น มีการประกาศให้นักศึกษาทราบล่วงหน้ากำหนดเวลาและวิธีการสอบให้อยู่ในดุลพินิจของอาจารย์ประจำรายวิชาหรือภาควิชา ผู้รับผิดชอบ รายวิชานั้น ๆ

การสอบซ่อม เป็นการวัดผลเพื่อแก้ไขระดับคะแนนในรายวิชาที่นักศึกษาได้คะแนนระดับ D สำหรับวิชาศาสนาบังคับหรือวิชาเอก หรือได้คะแนนระดับ F โดยมีการ

ประกาศให้นักศึกษาทราบล่วงหน้ากำหนดเวลาจำนวนครั้ง และวิธีการสอบให้อยู่ในดุลพินิจของ
อาจารย์ประจำวิชา หรือภาควิชา ผู้รับผิดชอบรายวิชานั้น ๆ

การรายงานผลการเรียน (สภามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 2526: 127-
128) ได้กำหนดไว้ว่า ให้รายงานทั้งระดับคะแนนและแต้มระดับคะแนน ... ระดับคะแนน
เทียบเป็นแต้มระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน	ความหมาย	แต้มระดับคะแนน
A	ดีเยี่ยม (Excellent)	4.0
B ⁺	ดีมาก (Very Good)	3.5
B	ดี (Good)	3.0
C ⁺	ค่อนข้างดี (Above average)	2.5
C	พอใช้ (Average)	2.0
D ⁺	อ่อน (Below average)	1.5
D	อ่อนมาก (Poor)	1.0
F	ตก (Fail)	0

การให้ F จะกระทำได้ในกรณีต่อไปนี้

- 1) นักศึกษาเข้าสอบและสอบตก
  - 2) นักศึกษาขาดสอบโดยไม่ได้รับอนุมัติจากคณบดี
  - 3) นักศึกษาไม่มีสิทธิเข้าสอบ เนื่องจากได้รับการตัดสินว่ามีเวลาเรียน
ไม่ถึงร้อยละ 80 ในรายวิชานั้น
  - 4) นักศึกษาทำผิดระเบียบสอบได้และได้รับการตัดสินให้สอบตก
- นอกจากระดับคะแนนทั้ง 8 ชั้น ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผลการศึกษาของรายวิชา
หนึ่ง ๆ อาจแสดงได้ด้วยสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์	ความหมาย
W	เพิกถอนโดยได้รับอนุมัติ (Withdrawn with Permission)
S	การเรียนเป็นที่พอใจ (Satisfactory)
U	การเรียนไม่เป็นที่พอใจ (Unsatisfactory)

สัญลักษณ์	ความหมาย
I	การ วัคผลยังไม่สมบูรณ์ (Incomplete)
P	การ สอบยังไม่สิ้นสุด (In Progress)
N	ยังไม่ได้รับผลการสอบ (Grade not Reported)
V	ผู้ร่วมฟังการบรรยาย (Visitor)

การ คัดแต้มระดับคะแนนสะสม (สภาการศึกษา มหาวิทยาลัย ฯ

2526: 129) มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1) การ คัดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้คิดจาก แต้มระดับคะแนนทุกรายวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียนทั้งรายวิชาที่สอบได้และรายวิชาที่สอบตกในกรณีที่นักศึกษาสอบตกรายวิชา เล็ก และได้รับการอนุมัติให้เรียนรายวิชา เล็กก่อนทดแทนได้ ให้นำแต้มระดับคะแนนรายวิชา เล็กที่ตกนั้น มาคิดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมด้วย

2) การ คัดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาที่ย้ายคณะหรือสาขาวิชาเอก ให้คิดแต้มระดับคะแนนของทุกรายวิชาที่มีปรากฏ ในหลักสูตร คณะใหม่ หรือสาขาวิชาเอกที่รับเข้า ไม่ว่าจะ เป็นรายวิชาที่เทียบให้หรือไม่ก็ตาม ส่วนรายวิชาที่ไม่ปรากฏในหลักสูตร คณะใหม่หรือสาขาวิชา เอกที่รับเข้า ไม่ว่านักศึกษาจะเรียนได้แต้มระดับคะแนนอย่างไร จะไม่นำมาคิดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

3) การ คัดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาที่สอบคัด เล็กเข้ามาใหม่ แล้วขอ เทียบรายวิชาที่นักศึกษา เคยเรียนมาแล้ว และได้รับอนุมัติให้เทียบ ได้ก็คือนักศึกษาที่โอนมาจากสถานศึกษาอื่น และของนักศึกษาที่จบอนุปริญญา หรือ เทียบ เท้า และได้รับอนุมัติให้เข้าศึกษาต่อก็ ให้คิดเฉพาะแต้มระดับคะแนนของรายวิชาที่ เรียนใหม่เท่านั้น

4) การ คัดแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม เพื่อพิจารณาสภาพทางการ ศึกษาของนักศึกษา ... ให้คิดปีละ 2 ครั้ง คือ เมื่อสิ้นสุดการศึกษาภาคต้นและภาคปลาย

ในการขอรับและอนุมัติปริญญา หรืออนุปริญญา ตามข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี ข้อ 25 (สภาการศึกษามหาวิทยาลัย ฯ 2526: 134-135) มีข้อกำหนดไว้ ดังนี้

...25.1 นักศึกษาผู้มีสิทธิ์ขอรับปริญญา ต้องศึกษารายวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามความต้องการ แห่งหลักสูตร และข้อกำหนดของภาควิชาและคณะ โดยมีแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมตลอดหลักสูตร ตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป และมีเวลาศึกษาในมหาวิทยาลัยครบตามระเบียบ และได้เปรีญุธรรม 5 ประโยคขึ้นไป กับนักธรรมชั้นเอก หรือได้ศึกษาวิชาภาษาบาลีครบหน่วยกิตตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัยและได้นักธรรมชั้นเอก

นักศึกษาที่เรียนครบตามหลักสูตรและปฏิบัติครบตามข้อกำหนดและระเบียบ และได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม 2.00 ขึ้นไป แต่สำเร็จการศึกษาต่ำกว่าเปรีญุธรรม 5 ประโยคกับนักธรรมชั้นเอก หรือมิได้ศึกษาวิชาภาษาบาลีและนักธรรมครบหน่วยกิตตามหลักสูตรของมหาวิทยาลัย และขอรับอนุปริญญาได้

25.2 นักศึกษาต่างประเทศ ผู้มีคุณสมบัติอื่นครบตามข้อ 25.1 แต่ไม่ได้เปรีญุธรรม 5 ประโยค กับนักธรรมชั้นเอกขึ้นไปต้องเสนอวิธานิพนธ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นภาษาบาลีหรือภาษาอังกฤษ ไม่น่ากว่า 50 หน้ากระดาษพิมพ์ ไม่เว้นบรรทัด ตามระเบียบว่าด้วยการเขียนวิธานิพนธ์ ของมหาวิทยาลัย

25.3 ให้นักศึกษายื่นคำร้องแสดงความจำนงขอรับปริญญาหรืออนุปริญญา ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะที่เจ้าสังกัดตามลำดับ ภายใน 30 วัน นับแต่วันเปิดเรียนของภาคการศึกษาสุดท้ายที่นักศึกษาคาดว่าจะสอบได้หน่วยกิตครบถ้วนตามหลักสูตร คณะบดีและเลขาธิการ เป็นผู้พิจารณา เสนอชื่อผู้สมควร ได้รับปริญญาหรืออนุปริญญา

25.4 นักศึกษาต้องชำระค่าบำรุงหรือค่าสิ่งผูกพันที่มีต่อมหาวิทยาลัยต่อคณะหรือต่อภาควิชาให้เรียบร้อยเสร็จสิ้นก่อน จึงจะได้รับการ เสนอชื่อเพื่อขอรับปริญญาหรืออนุปริญญา

25.5 นักศึกษาผู้สมควรได้รับการ เสนอชื่อให้ได้รับปริญญา หรืออนุปริญญา จะต้องเป็นผู้มีความประพฤติไม่ชั้คตระเบียบของมหาวิทยาลัย และวินัยของนักศึกษา

25.6 สภามหาวิทยาลัยสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย เป็นผู้พิจารณา
อนุมัติปริญญา หรืออนุปริญญา

25.7 โดยปกติพิธีประสาทปริญญา กำหนดปีละ 1 ครั้ง

การบริหารงาน ในยุคปัจจุบันของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย มีพัฒนาการ
ดังนี้

1. การบริหารงานของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย ที่สัมพันธ์กับหน่วยงาน
ภายนอก ในยุคปัจจุบันนี้ การบริหารงานที่ต้องสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก เช่นเดียวกับยุคที่
แล้วในบทที่ 4 ตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา กล่าวคือ การบริหาร
งานของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย ต้องสัมพันธ์กับสภาการศึกษาของคณะสงฆ์, มหา
เถรสมาคม และกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ สภาการศึกษา มหาวิทยาลัย
ขึ้นสังกัดอยู่กับมหาเถรสมาคมตามเดิมยังไม่เปลี่ยนแปลง
2. การบริหารงานภายในของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย ในยุคปัจจุบัน
มีสภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย ทำหน้าที่บริหารงานภายในมี นายก
สภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย เป็นหัวหน้าบริหารงานทั่วไปส่วนการ
บริหารงานภายในขึ้นอยู่กับเลขาธิการ เช่นเดียวกับยุคที่แล้ว ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไว้ในบทที่ 4
จะไม่ขอนำมากล่าวให้ซ้ำซ้อนอีก
3. การบริหารงานด้านบุคลากร ในยุคปัจจุบัน บุคลากรฝ่ายบริหารมี สมเด็จพระ
อริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสมมทเถร) ทรงเป็นนายกสภามหาวิทยาลัย
ของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน) เป็นประธาน
กรรมการสภาการศึกษา (รองนายกสภามหาวิทยาลัย) พระธรรมชัยมุนี (ประยูร สุนทรภูโร)
เป็นรองประธานกรรมการสภาการศึกษา พระเทพโมลี (ประจวบ กุฑาจาโร) เป็นเลขาธิการ
พระราชสุนทรมุนี (แบน กิตติสาโร) เป็นรองเลขาธิการ พระศรีวิสุทธิภิกขุ (พิจิตร จิตตฺโน)
เป็นผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายวิชาการ พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตฺโน) เป็นผู้ช่วยเลขาธิการ
ฝ่ายเผยแผ่ พระปริยัติเมธี (พิมพ์ งามวุฑฺโฒ) เป็นผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายปกครอง พระศรี
วิสุทธิภิกขุ (พิจิตร จิตตฺโน) เป็นคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ พระเมธาธรรมมรส (พูนศักดิ์ วรรณโท)

เป็นคณบดี คณะศาสนาและปรัชญา พระโสมนคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตโณ) เป็นคณบดีคณะ
สังคมศาสตร์ พระกิตติสารกวี (อมร จกโณไทย) เป็นคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ และกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิอีก 9 ท่าน

ส่วนบุคลากรฝ่ายอาจารย์ผู้สอนของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย
ระหว่าง พ.ศ. 2525-2526 มีดังนี้

ตารางที่ 18 จำนวนอาจารย์และวุฒิของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ระหว่าง
พ.ศ. 2525-2526

พ.ศ.	อาจารย์ ฝ่าย บรรรพชิต	อาจารย์ ฝ่าย คฤหัสถ์	รวม อาจารย์	วุฒิ				หมายเหตุ
				ต่ำกว่า ปริญญาตรี	ปริญญาตรีหรือ เทียบเท่า	ปริญญาโท	ปริญญาเอก	
2525	15	43	58	8	18	27	5	
2526	22	51	73	3	28	35	7	

ที่มา สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย 2525: 1, 4-5 และ สภาศึกษามหามกุฏ-
ราชวิทยาลัย 2526: 11-15

จากตารางที่ 18 จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2526 อาจารย์ผู้สอน (ฝ่ายบรรรพชิตและ
คฤหัสถ์) มี 73 ท่าน ได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2525 จำนวน 18 ท่าน เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 31.03
ในระหว่างปี พ.ศ. 2525-2526 จำนวนอาจารย์ฝ่ายบรรรพชิต จะมีน้อยกว่าอาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์
เมื่อได้เปรียบเทียบ อัตราส่วนจำนวนอาจารย์ระหว่างอาจารย์ฝ่ายบรรรพชิตกับอาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์
แล้ว จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2525 อัตราส่วน อาจารย์ฝ่ายบรรรพชิตกับอาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์ คือ
1: 2.87 และในปี พ.ศ. 2526 อัตราส่วนอาจารย์ฝ่ายบรรรพชิตกับอาจารย์ฝ่ายคฤหัสถ์ คือ
1: 2.32

ในคันทูลของอาจารย์นั้น จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2526 ทูลของอาจารย์ผู้สอนจะดีกว่า ปี พ.ศ. 2525 ในทุกระดับวุฒิ ถ้าคิดเป็นร้อยละแล้ว ทูลต่ำกว่าปริญญาตรีมี ร้อยละ 4.11 ทูลปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามี ร้อยละ 38.36 ทูลปริญญาโทมี ร้อยละ 47.94 และทูลปริญญาเอก มีร้อยละ 9.59

4. การบริหารงานค้ำงงบประมาณ ในยุคปัจจุบัน มุลินนิมิตามกฎราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีคณะกรรมการทั้งฝ่ายบรรพชิตและฝ่ายคฤหัสถ์ เป็นผู้บริหารงานค้ำงงบประมาณของสภาการศึกษาตามกฎราชวิทยาลัย

คณะกรรมการมุลินนิมิตามกฎราชวิทยาลัยฯ ฝ่ายบรรพชิต ได้แก่

1) สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์ วาสนมหาเถร)	นายกกรรมการ
2) สมเด็จพระญาณสังวร (เจริญ สุวฑฺฒโน)	กรรมการอำนวยการ
3) สมเด็จพระมหาวีรวงศ์ (วิน ฆมฺมสาโร)	กรรมการ
4) สมเด็จพระวันรัต (จັบ ฐิตฺตมฺโม)	กรรมการ
5) พระพุทธพจนวราภรณ์ (ทองเจือ จินฺตาทโร)	กรรมการ
6) พระญาณวโรดม (สนธิ์ กิจฺจกาโร)	กรรมการ
7) พระพรหมมุนี (สนั่น จนฺทปฺชฺโชโต)	กรรมการ
8) พระธรรมปัญญาจารย์ (ทิม อุกฺกตฺตมฺโม)	กรรมการ
9) พระสาสนโสภณ (นรินทร์ นรินฺตโร)	กรรมการ
10) พระธรรมธัชมนี (ประยูร ฐนฺตฺตฺกโร)	กรรมการ
11) พระธรรมคิลก (วิฑฺฒย์ ปุณฺณการโร)	กรรมการ
12) พระธรรมบัณฑิต (มานิต ทาวโร)	กรรมการ
13) พระธรรมวราภรณ์ (เพ็ญ อาศมฺโม)	กรรมการ
14) พระธรรมโสภณ (โย กพฺพิโย)	กรรมการ
15) พระธรรมปาโมกข์ (นพ อญฺญฺรปญฺโญ)	กรรมการ
16) พระเทพโมลี (ประจวบ กนฺตฺตฺจโร)	กรรมการ
17) พระปัญญาภินนฺตฺตฺมฺโม (บุญเรือน ปุณฺณโก)	กรรมการ

ส่วนคณะกรรมการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัยฯ ฝ่ายคดีสด ประกอบด้วย
กรรมการผู้จัดการ และกรรมการที่ปรึกษา

กรรมการผู้จัดการ ได้แก่

- 1) นายพนเพิ่ม ไกรฤกษ์ ประธานคณะกรรมการและผู้จัดการ
- 2) นายกิติ สีสมนนท์
- 3) ดร.เซาว์ ณ สีตวันต์
- 4) ดร.ชัย มุกตพันธุ์
- 5) นายสมิท ฉิมโฉม

กรรมการที่ปรึกษา ได้แก่

- 1) พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล
- 2) พระยามานวราชเสวี
- 3) พลอากาศโท มณี มหาสันตะเวช เวชยันตร์รังสฤษดิ์
- 4) ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช
- 5) น.อ. หลวงสารวรกิจสมุทร ร.น.
- 6) พลอากาศเอก हरิน พงสกุล
- 7) ศาสตราจารย์ นายแพทย์อวย เกตุสิงห์
- 8) ม.ร.ว.ทวีวัฒนา เกษมศรี
- 9) นางปรีชา ฉิมโฉม
- 10) นายชูศักดิ์ รักตะบุตร
- 11) นายศักดิ์ สอนองชาติ

งบประมาณรายได้ของสภาการศึกษา ในยุคนี้ ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล
ไทย, งบประมาณประจำปีซึ่งมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นผู้จัดสรรให้ และได้จากผู้จัด
ตั้งที่ขายจากทางโอกาส ส่วนงบประมาณรายจ่าย คณะกรรมการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย
ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายคดีสดเป็นผู้พิจารณาแบ่งจ่ายในประเภทเงินก้อน เงินค่าสอนราย
ชั่วโมง เงินนิตยภัต ค่าครูภัณฑ์ ค่าสื่อการสอน ค่าซ่อมแซมครุภัณฑ์และอื่น ๆ ของงบประมาณ
รายรับ-รายจ่าย มีตารางที่ 19 ดังนี้

ตารางที่ 19 งบประมาณรายรับ-รายจ่าย ของสภาการศึกษา พ.ศ. 2525-2526

พ.ศ.	รายรับ		รายจ่าย		หมายเหตุ
	บาท	สต.	บาท	สต.	
2525	2,700,980	-	2,700,980	-	
2526	2,794,080	-	2,794,080	-	

ที่มา บัญชีรายรับ-รายจ่ายของสภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 18 จะพบว่า ในปี พ.ศ. 2525-2526 จะไม่มีการจ่ายเกินรายรับในแต่ละปี แสดงว่า ฐานะทางการเงินของสภาการศึกษา มันคงขึ้น มีการวางแผนการใช้จ่ายอย่างรัดกุม เป็นระบบ และเป็นระเบียบดี ในการบริหารงานคํานงงบประมาณ

เมื่อได้คำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของนักศึกษาในสภาการศึกษา จะพบว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของนักศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 และ 2526 โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 3,601.31 บาท และ 3,407.41 บาท ตามลำดับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

5. การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ใน
ยุคปัจจุบันนี้ มีสถานศึกษาสาขา 8 แห่ง จัดการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ดังนี้

- สาขาที่ 1 โรงเรียนวชิรมกุฏ วัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร
สาขาที่ 2 มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดนครราชสีมา
สาขาที่ 3 วิทยาลัยสงฆ์กำแพงแสน อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม
สาขาที่ 4 ศูนย์บาลีศึกษาอีสาน วัดโพธิสมภรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
สาขาที่ 5 โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา วัดโพนสัณฑ์ อำเภออินทร์บุรี
จังหวัดสิงห์บุรี
สาขาที่ 6 โรงเรียนแสงธรรมพิทยาคม วัดธรรมบุชา อำเภอเมือง
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
สาขาที่ 7 โรงเรียนวัดไผ่คำ อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
สาขาที่ 8 โรงเรียนอบรมพระสังฆาธิการ ชั้นต้น ตั้งอยู่ที่วัดสุทนต์จินต
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ชั้นสูงตั้งอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร
กรุงเทพมหานคร

การที่สภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ต้องมีสาขาหลายแห่งนั้น ผู้วิจัยพบว่า
สภาศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย (2521-258) มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ ...
เพื่อปรับปรุงฐานการศึกษาวิชาสายสามัญให้ได้ มาตรฐานเป็นอันเดียวกันและ เพื่อเพิ่มปริมาณนักศึกษา
ให้มากขึ้น ... นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นการกระจายสถานศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา
ไปยังต่างจังหวัด เป็นการประหยัดรายจ่ายของผู้ศึกษา และช่วยเหลือผู้มีโอกาสน้อยทางการศึกษา
ให้ได้รับการศึกษาสูงกว่าการศึกษามัธยมศึกษา

บทบาทที่มีต่อสังคมไทย พัฒนาการในยุคปัจจุบันนี้ สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย
มีบทบาทที่สำคัญต่อสังคมไทย ดังนี้

1. การผลิตบัณฑิต สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ผลิตศาสนศาสตร์บัณฑิต
(ศ.บ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2526 ดังนี้

ตารางที่ 20 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาระดับบัณฑิต พ.ศ. 2525-2526

รุ่นที่	ปี พ.ศ. ที่สำเร็จ ค.บ.	จำนวน	หมายเหตุ
30	2525	17	
31	2526	20	

ที่มา แผนกทะเบียนและสถิติ สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย

สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในยุคนี้ นอกจากจะผลิตศาสตราจารย์บัณฑิตแล้ว ยังผลิตผู้มีความรู้ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา อีกเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสถานศึกษาที่เป็นสาขาของสภาการศึกษา ทั้งในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด

2. การวิจัยค้นคว้า ตามหลักสูตรปริญญาศาสตราจารย์ พ.ศ. 2526 ใ้เน้นการสอนวิจัยทุกวิชาเอก วิชาที่เปิดสอน ได้แก่ ระเบียบวิธีการวิจัยทางภาษาไทย, ระเบียบวิธีการวิจัยทางบาลีและสันสกฤต, ระเบียบวิธีการวิจัยทางภาษาอังกฤษ, ระเบียบวิธีการวิจัยทางภาษาฝรั่งเศส, ระเบียบวิธีการวิจัยทางภาษาศาสตร์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางพุทธศาสตร์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางปรัชญา, ระเบียบวิธีการวิจัยทางศาสนา, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมวิทยา, ระเบียบวิธีการวิจัยทางจิตวิทยา, ระเบียบวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางโบราณคดีและระเบียบวิธีการวิจัยทางการศึกษา การที่สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย เปิดสอน วิชาระเบียบวิธีการวิจัยทุกวิชาเอกนี้ แสดงให้เห็นว่าให้ความสำคัญในการวิจัยค้นคว้ายิ่งขึ้นกว่ายุคใด ๆ ผู้วิจัยคณาจารย์คงจะมีผลงานการวิจัยแต่ละสาขาวิชา ที่เป็นประโยชน์ยิ่ง ในอนาคตอันใกล้

ในคํานการค้นคว้า พระไตรปิฎก และอรรถกถา ยังดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ไม่หยุดยั้ง (พระโสภณคณาภรณ์, สัมภาษณ์)

3. การให้บริการทางวิชาการ แก่สังคม ในยุคปัจจุบันนี้ สภาการศึกษา มีบทบาท
ในการให้บริการทางวิชาการ แก่สังคมไทย ดังนี้

ก. จัดทำนิตยสาร ธรรมจักร รายสามเดือนต่อไป ตามวัตถุประสงค์เดิม
เพื่อเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา เผยแผ่ผลงานของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัย
และการดำเนินงานของมูลนิธิมหาวิทยาลัย

ข. จัดทำวารสาร พุทธศาสตร์รายเดือน เพื่อเผยแผ่ผลงานของศูนย์ศึกษา พระ
พุทธศาสนาวันอาทิตย์ สภาการศึกษา และเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนา และวิทยาการ
อันเป็นประโยชน์แก่เยาวชน

ค. จัดพิมพ์หนังสือธรรมะแจก เป็นกรให้บริการทางวิชาการ แก่สังคมประมาณ
23,000 เล่ม

ง. ดำเนินงานศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อให้บริการทางวิชาการ
ด้านพระพุทธศาสนา และวิทยาการอื่น ๆ แก่เยาวชนในประเทศไทย ศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ สภาการศึกษา ได้เปิดสอนวิชาภาคเช้า ตั้งแต่เวลา 9.00-11.15 น. ได้แก่

- 1) วิชาพุทธศาสนาทั่วไปทั้งภาคธรรมะ และพุทธประวัติ
- 2) วิชาสังคมศึกษาอันเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยและบทบาทในสังคม
- 3) วิชาศาสนพิธีภาคปฏิบัติ
- 4) วิชาภาษาอังกฤษ

นอกจากนี้ยังเปิดสอนวิชาและอบรมพิเศษ ในภาคบ่ายอีก เริ่มตั้งแต่เวลา
12.30-15.30 น. ได้แก่

- 1) วิชาธรรมศึกษาตรี, โท และ เอก
- 2) วิชาสนทนาภาษาอังกฤษระดับมัธยมศึกษา
- 3) วิชาภาษาฝรั่งเศส ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-5-6
- 4) วิชาฝึกสมาธิภาวนา
- 5) วิชาวาทศิลป์ (ฝึกการพูด การอภิปราย การโต้วาที และการกล่าวสุนทรพจน์)
- 6) การโต้วาทีปัญหาธรรมและความรู้ทั่วไป
- 7) วิชาการจัดดอกไม้สด การประดิษฐ์ดอกไม้และการฝีมือต่าง ๆ

จ. จัดส่งพระบัณเฑาะฐ ไปปฏิบัติศาสนกิจประจำวัดต่าง ๆ ในต่างจังหวัด เช่น เป็น ครูสอนพระปริยัติธรรมตามสำนักเรียนต่าง ๆ หรือสอนในโรงเรียนหรือศูนย์ศึกษาพุทธศาสนาในต่างจังหวัด

ฉ. การเผยแพร่พุทธธรรมทางคำขวัญกระจายเสียงและโทรทัศน์ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2526 พบสรุปได้รวม 450 ครั้ง ดังนี้

- 1) เรื่องธรรมบรรยาย สถานีวิทยุยานเกราะ 792 จำนวน 288 ครั้ง (64.00 %)
- 2) เรื่องพุทธประวัติ สถานีวิทยุยานเกราะ 792 จำนวน 50 ครั้ง (11.11 %)
- 3) ตอบปัญหาธรรมะ สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต จำนวน 49 ครั้ง (10.89 %)
- 4) เรื่องศาสนา สถานีวิทยุ อ.ส. พระราชวังดุสิต จำนวน 28 ครั้ง (6.22 %)
- 5) เรื่องพุทธประวัติ สถานีโทรทัศน์ช่อง 5 กองทัพบก จำนวน 12 ครั้ง (2.67 %)
- 6) บรรยายธรรม สถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 9 จำนวน 12 ครั้ง (2.67 %)
- 7) ปาฐกถาธรรม สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จำนวน 11 ครั้ง (2.44 %)

ช. การบรรยายอบรมปาฐกถา และแสดงธรรมในสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2526 พบสรุปได้รวม 943 ครั้ง ดังนี้

- 1) แสดงธรรมแก่ประชาชนทั่วไป จำนวน 80 ครั้ง (8.48 %)
- 2) แสดงธรรมแก่ทหารบก ทหารเรือ จำนวน 30 ครั้ง (3.18 %)
- 3) บรรยายธรรมแก่นักเรียน นักศึกษาจำนวน 70 ครั้ง (7.43 %)
- 4) แสดงปาฐกถาแก่แพทย์ พยาบาล ประชาชน จำนวน 30 ครั้ง (3.18 %)
- 5) อบรมบริหารจิตนักเรียน จำนวน 50 ครั้ง (5.30 %)

- 6) อบรมกัมมัฏฐาน (กรรมฐาน) พุทธสมาคม จำนวน 48 ครั้ง (5.10%)
- 7) อบรมกัมมัฏฐาน (กรรมฐาน) ที่ตึก สว.ธรรมนิเวศ จำนวน 30 ครั้ง (3.18 %)
- 8) อบรมการบริหารจิตแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ๆ จำนวน 60 ครั้ง (6.36 %)
- 9) แสดงปาฐกถา อบรม บรรยายธรรมแก่ข้าราชการต่าง ๆ จำนวน 20 ครั้ง (2.12 %)
- 10) อบรมครูจริยศึกษาในจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 25 ครั้ง (2.65 %)
- 11) อบรมพระสังฆาธิการ ครูปฏิบัติธรรมทั้งส่วนกลางและ ต่างจังหวัด จำนวน 20 ครั้ง (2.12 %)
- 12) อบรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำต่าง ๆ จำนวน 480 ครั้ง (50.90%)

ข. สภากการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้รับมอบหมายจากทางการ คณะสงฆ์ ให้เป็นหัวหน้าสายพระธรรมทูตภายในประเทศ สายที่ 7 ได้ดำเนินงานอบรมศีลธรรม วัฒนธรรม ไทย สุขภาพอนามัย เป็นต้น ในภาคฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงสิ้นเดือนมิถุนายน บริการทางวิชาการแก่ประชาชนในเขตการปกครองของคณะสงฆ์ ภาค 12-13 รวม 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครนายก, ปราจีนบุรี, ฉะเชิงเทรา, ชลบุรี, ระยอง, จันทบุรี และตราด มี 42 อำเภอ 219 ตำบล 1,287 วัด (สภากการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย 2526: 7) ศูนย์อำนวยการ หรือศูนย์ปฏิบัติงาน พระธรรมทูตโดยมากตั้งอยู่ที่วัดเจ้าคณะจังหวัดหรือเจ้าคณะอำเภอ มี 40 ศูนย์ ส่วนจุดปฏิบัติงานนั้นได้ กำหนดให้จัดอย่างน้อยอำเภอละ 10 จุด เมื่อเฉลี่ยแล้ว จุดปฏิบัติงาน อำเภอละ 10 จุด รวมเป็น 400 จุด

ค. การให้บริการทางวิชาการภาษาบาลีแก่แม่ชีทั่วไป สภากการศึกษาศา ได้จัดชั้นเรียนและสอนตามหลักสูตรของคณะสงฆ์แผนกบาลีสถาบาลว คือ ชั้นประโยค บ.ศ. 3-4-5-6 เป็นต้น เป็นคำขวัญไป การเปิดสอนแต่ละปีนั้น ได้จัดชั้นเรียนตามที่มีผู้สมัคร เรียนเท่านั้น สภากการศึกษาศา ได้ ดำเนินการสอนและสอรับรองวิทยฐานะติดต่อกันมาหลายปีแล้วจนถึงปัจจุบันนี้ ได้จัดตั้งเป็นแผนกการศึกษาแม่ชี เพื่อจัดการศึกษาศาสำหรับแม่ชี ให้เป็นระบบและมีระเบียบในการดำเนินงาน ตามบทบาทการให้บริการทางวิชาการภาษาบาลีแก่แม่ชีทั่วไป

๑. จัดส่งพระธรรมวิทายากรไปอบรมศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงามตามสถานที่ต่าง ๆ เท่าที่มีผู้แสดงความจำนงขอมาทางสภาการศึกษา สถานที่ที่พระธรรมวิทายากร ไปปฏิบัติหน้าที่ เช่น เรือนจำในกรุงเทพมหานคร, โรงเรียนประถมบางแค, โรงเรียนสตรีจารุวัชฌานุกูล, โรงเรียนวัดทองเพ่ง, โรงเรียนแสงศึกษา, โรงเรียนศรัทธาสงวนวิทยา, โรงเรียนวัดไทโร (ถาวรพร ฆานุกูล) และโรงเรียนแจรงร้อนวิทยา เป็นต้น

4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ สภาการศึกษา ดำเนินการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย ด้วยวิธีจัดหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต ให้รายวิชาเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย เช่น รายวิชาศาสนาวัฒนธรรมและสังคมไทย, ประวัติศิลปะของไทยสมัยโบราณ, วัฒนธรรมไทยสมัยโบราณ, อนุรักษ์ศิลปกรรม, พุทธศิลป์สมัยต่าง ๆ ในประเทศไทย, ประติมากรรม-จิตรกรรม-ประณีตศิลป์ไทย, ศิลปะและสถาปัตยกรรมไทย, ประวัติศิลปะของไทยสมัยปัจจุบัน เป็นต้น นอกจากนี้หลักสูตรของศูนย์ศึกษาพระพุทธรักษาวันอาทิตย์ของสภาการศึกษา ซึ่งสอนแก่เยาวชนไทย มีรายวิชาสังคมศึกษา อันเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและมารยาทในสังคม วิชาศาสนพิธีภาคปฏิบัติ วิชาการจัดดอกไม้สด การประดิษฐ์ดอกไม้ และการฝีมือต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนเยาวชนให้สืบทอด และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย นับว่า สภาการศึกษามหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดำเนินการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของชาติตลอดเวลามีขาดสาย

ตอนที่ 2 มหาวิทยาลัยสงฆ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2525-2526)

ผู้วิจัยจะได้อธิบายถึงพัฒนาการในปัจจุบัน ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ รวม 3 คำน คือ คำนหลักสูตรและการสอน, การบริหารงาน และค่านิยมที่มีต่อต่อสังคมไทย ตามลำดับ ต่อไปนี้

หลักสูตรและการสอน พัฒนาการค่านิยมที่จะกล่าวถึงมี ดังนี้

1. โครงสร้างของหลักสูตรและวิชาที่เปิดสอน ในปี พ.ศ. 2525 โครงสร้างของหลักสูตรและวิชาที่เปิดสอนระดับบachelorศึกษา ยังคงใช้ตามหลักสูตร ปริญญาพุทธศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2516 อยู่ตามเดิม ส่วนระดับตั้งแต่บachelorตรีลงมาใช้ระบบหน่วยกิต เช่นเดียวกัน

ครบถึงวันที่ 4 มิถุนายน พ.ศ. 2525 มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้มี คำสั่งที่ 19/2525
เรื่อง แต่งตั้งกรรมการพัฒนาหลักสูตรในระดับบachelor ศึกษา ประกอบด้วย

พระครูศรีธรรมปฏิภาณ	เป็นประธานกรรมการ
พระมหาวิสุทธิ ปุณฺณสโร	เป็นกรรมการ
พระครูอรุณเมธี	เป็นกรรมการ
พระครูศรีสุทัศน์ธรรมคุณ	เป็นกรรมการ
พระมหาณรงค์ จิตตโสภโณ	เป็นกรรมการ
พระภิกษุสุนทร พลามินทร	เป็นกรรมการ
นายสิริวัฒน์ คำวันสา	เป็นกรรมการ
นายจิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา	เป็นกรรมการ
นายสังคม ชูชัยทยากุล	เป็นกรรมการ
นายทรงวิทย์ แก้วศรี	เป็นกรรมการ
นายกุเทพ ไสกระจำง	เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการชุดนี้ มีหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตรในระดับบachelor ศึกษาให้เหมาะสม
ยิ่งขึ้น วิจัยดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรใหม่นี้ ได้คำนึง เอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัย โครงสร้าง
หลักสูตร จำนวนหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ตลอดจนความ
เหมาะสมกันต่าง ๆ การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรนี้สำเร็จด้วยดี สภามหาวิทยาลัยของมหา-
วิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้อนุมัติให้ใช้หลักสูตรใหม่ระดับบachelor ศึกษา เมื่อวันที่ 10 มีนาคม
พ.ศ. 2526 จะเริ่มใช้หลักสูตรระดับบachelor ศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นไป

โครงสร้างหลักสูตรระดับบachelor ศึกษา พ.ศ. 2526 ประกอบด้วย

วิชาแกนพุทธศาสตร์	อย่างน้อย	35	หน่วยกิต
วิชาพื้นฐาน	อย่างน้อย	41	หน่วยกิต
วิชาเอก	อย่างน้อย	50	หน่วยกิต
วิชาโท	อย่างน้อย	18	หน่วยกิต
วิชาเลือกเสรี	อย่างน้อย	6	หน่วยกิต
รวมอย่างน้อย		150	หน่วยกิต

วิชาแกนพุทธศาสตร์ เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรสำหรับบัณฑิตทุกท่าน มีจำนวนหน่วยกิตอย่างน้อย 35 หน่วยกิต มุ่งหมายให้บัณฑิตมีความรู้ในด้านพระพุทธรักษาตามเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์

วิชาพื้นฐาน เป็นวิชาบังคับในหลักสูตรสำหรับบัณฑิตทุกท่าน มีจำนวนหน่วยกิตรวมแล้วอย่างน้อย 41 หน่วยกิต (เฉพาะคณะครุศาสตร์รวมแล้วอย่างน้อย 31 หน่วยกิต) มุ่งหมายให้บัณฑิตมีความรู้ในทุกสาขาวิชาที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาระดับอุดมศึกษา

วิชาเอก เป็นวิชาในหลักสูตรที่บัณฑิตเลือกศึกษาตามความถนัดของตน มีจำนวนหน่วยกิตรวมแล้วอย่างน้อย 50 หน่วยกิต (เฉพาะคณะครุศาสตร์รวมแล้วอย่างน้อย 30 หน่วยกิต)

วิชาโท เป็นวิชาในหลักสูตรเกี่ยวกับพระพุทธรักษาโดยเฉพาะ มีจำนวนหน่วยกิตรวมแล้วอย่างน้อย 18 หน่วยกิต มุ่งหมายให้บัณฑิตทุกท่านที่ศึกษาทุกวิชาเอก ต้องศึกษาวิชาโทเหมือนกันทุกท่านตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ในหลักสูตร เพื่อให้บัณฑิตมีความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรักษาในระดับสูง สมกับเป็นผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์

วิชาเลือกเสรี เป็นวิชาในหลักสูตรที่บัณฑิตสามารถเลือกศึกษา ใจตามความสนใจเป็นพิเศษอย่างเสรี มีจำนวนหน่วยกิต รวมอย่างน้อย 6 หน่วยกิต

อนึ่ง เฉพาะคณะครุศาสตร์ ต้องเรียนวิชาชีพครู มีจำนวนหน่วยกิตรวมอย่างน้อย 30 หน่วยกิต มุ่งหมายให้บัณฑิตมีความรู้ความสามารถในการอบรมสั่งสอน

วิชาแกนพุทธศาสตร์ มีรายวิชาที่มหาวิทยาลัยสงฆ์เปิดสอน 35 หน่วยกิต ได้แก่

- ก. หมวดบาลี 10 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้

แต่งแปลบาลี 1	2 หน่วยกิต,	แต่งแปลบาลี 2	2 หน่วยกิต
บาลีไวยากรณ์ชั้นสูง 1	2 หน่วยกิต,	บาลีไวยากรณ์ชั้นสูง 2	2 หน่วยกิต
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี	บาลี 2	หน่วยกิต	
- ข. หมวดพุทธศาสนา 25 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้

พระสุตตันตปิฎก 1	2 หน่วยกิต,	พระสุตตันตปิฎก 2	2 หน่วยกิต
พระวินัยปิฎก 1	2 หน่วยกิต,	พระวินัยปิฎก 2	2 หน่วยกิต
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพระไตรปิฎก	2	หน่วยกิต	

ธรรมภาศปฏิบัติ 1	1 หน่วยกิต,	ธรรมภาศปฏิบัติ 2	2 หน่วยกิต
พระอภิธรรมปิฎก 1	2 หน่วยกิต,	พระอภิธรรมปิฎก 2	2 หน่วยกิต
ธรรมภาศปฏิบัติ 3	1 หน่วยกิต,	ธรรมภาศปฏิบัติ 4	1 หน่วยกิต
ธรรมประยุกต์	2 หน่วยกิต,	พระไตรปิฎกวิจารณ์	2 หน่วยกิต
ธรรมภาศปฏิบัติ 5	1 หน่วยกิต,	ธรรมภาศปฏิบัติ 6	1 หน่วยกิต
ธรรมภาศปฏิบัติ 7	1 หน่วยกิต		

วิชาพื้นฐาน (เว้นคณะครุศาสตร์) มีรายวิชาที่เปิดสอน 41 หน่วยกิต ได้แก่

- ก. หมวดสังคมศาสตร์ 10 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
รัฐศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต,	สังคมวิทยา เบื้องต้น	2 หน่วยกิต
กฎหมายทั่วไป	2 หน่วยกิต,	จิตวิทยาทั่วไป	2 หน่วยกิต
เศรษฐศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต		
- ข. หมวดมนุษยศาสตร์ 12 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
ปรัชญา เบื้องต้น	2 หน่วยกิต,	บรรณารักษศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต
วัฒนธรรมไทย	2 หน่วยกิต,	ศาสนาทั่วไป	2 หน่วยกิต
ประวัติศาสตร์ขรรรม	2 หน่วยกิต,	โบราณคดีเบื้องต้น	2 หน่วยกิต
- ค. หมวดภาษา 13 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
ภาษาเพื่อการสื่อสาร	2 หน่วยกิต,	อังกฤษ 1	2 หน่วยกิต
อังกฤษ 2	2 หน่วยกิต,	สันสกฤต 1	1 หน่วยกิต
สันสกฤต 2	1 หน่วยกิต,	วาทกรรม	2 หน่วยกิต
อังกฤษ 3	2 หน่วยกิต,	สันสกฤต 3	1 หน่วยกิต
- ง. หมวดวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ 6 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
คณิตศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต,	วิทยาศาสตร์ทั่วไป	4 หน่วยกิต
- วิชาพื้นฐานเฉพาะคณะครุศาสตร์ มีรายวิชาที่เปิดสอน 31 หน่วยกิต ได้แก่
- ก. หมวดสังคมศาสตร์ 8 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
รัฐศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต,	สังคมวิทยา เบื้องต้น	2 หน่วยกิต
กฎหมายทั่วไป	2 หน่วยกิต,	เศรษฐศาสตร์ เบื้องต้น	2 หน่วยกิต

- ข. หมวดมนุษยศาสตร์ 8 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้
 รัฐธรรมนูญเบื้องต้น 2 หน่วยกิต, วัฒนธรรมไทย 2 หน่วยกิต
 ศิลปวิจารณ์ 2 หน่วยกิต, ประวัติอารยธรรม 2 หน่วยกิต

ค. หมวดภาษา เลือกอย่างน้อย 9 หน่วยกิต บังคับภาษาไทย 4 หน่วยกิต
 และเลือกศึกษาภาษาอังกฤษ หรือภาษาสันสกฤตอย่างใด อย่างหนึ่งอีก 5 หน่วยกิต มีรายวิชา

ภาษากับการสื่อสาร	2 หน่วยกิต,	อังกฤษ 1	2 หน่วยกิต
อังกฤษ 2	2 หน่วยกิต,	สันสกฤต 1	1 หน่วยกิต
สันสกฤต 2	1 หน่วยกิต,	วาทกรรม	2 หน่วยกิต
อังกฤษ 3	2 หน่วยกิต,	สันสกฤต 3	1 หน่วยกิต

- ง. หมวดคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้
 คณิตศาสตร์เบื้องต้น 2 หน่วยกิต, วิทยาศาสตร์ทั่วไป 4 หน่วยกิต
 วิชาชีพครู เฉพาะคณะครุศาสตร์ มีรายวิชาที่เปิดสอนมีทั้งวิชาบังคับและวิชา

เลือก ได้แก่

- ก. วิชาบังคับ 24 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้
 ประวัติการศึกษาไทย 2 หน่วยกิต, จรรยาบรรณครู 1 หน่วยกิต
 หลักและวิธีการสอน 2 หน่วยกิต, การวัดและประเมินผลการศึกษา
 2 หน่วยกิต, สื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา 2 หน่วยกิต
 การฝึกสอนและการฝึกงาน 5 หน่วยกิต, การพัฒนาหลักสูตร 2 หน่วยกิต
 หลักการแนะแนวการศึกษา 2 หน่วยกิต, จิตวิทยาการศึกษา 2 หน่วยกิต
 จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก 2 หน่วยกิต, ปรัชญาการศึกษา 2 หน่วยกิต
- ข. วิชาเลือก อย่างน้อย 6 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้
 พื้นฐานการศึกษาสำหรับครู 2 หน่วยกิต, หลักพลศึกษา 2 หน่วยกิต
 ทฤษฎีการเรียนรู้ 2 หน่วยกิต, การศึกษากับการพัฒนาชุมชน 2 หน่วยกิต
 การมัธยมศึกษา 2 หน่วยกิต, การศึกษาเปรียบเทียบ 2 หน่วยกิต
 การอ่านทางการศึกษา 2 หน่วยกิต

วิชาโทพุทธศาสนา ที่เปิดสอนมีทั้งวิชาบังคับ และวิชาเลือก รวมแล้วอย่างน้อย
18 หน่วยกิต ได้แก่

- ก. วิชาบังคับ 12 หน่วยกิต มีรายวิชา ดังนี้
- ประวัติพุทธศาสนาเถรวาท 2 หน่วยกิต
  - การปกครองคณะสงฆ์ไทย 2 หน่วยกิต
  - เทศกาลและพิธีกรรมในพระพุทธศาสนา 2 หน่วยกิต
  - แนวคิดและขบวนการใหม่ ๆ ทางศาสนาในประเทศไทย 2 หน่วยกิต
  - ประวัติพุทธศาสนาในประเทศไทย 2 หน่วยกิต
  - คัมภีร์พุทธศาสนา 2 หน่วยกิต
- ข. วิชาเลือก เลือกศึกษาอย่างน้อย 6 หน่วยกิต มีรายวิชาดังนี้
- พุทธศาสนากับการศึกษา 2 หน่วยกิต, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอักษรจารึก-พระไตรปิฎก 2 หน่วยกิต, พุทธปรัชญา 2 หน่วยกิต
  - ธรรมบทศึกษา 2 หน่วยกิต, ชาติศึกษา 2 หน่วยกิต
  - พุทธศาสนากับเศรษฐกิจ 2 หน่วยกิต, พุทธศิลปะ 2 หน่วยกิต
  - งานวิจัยทางพุทธศาสนาที่สำคัญในปัจจุบัน 2 หน่วยกิต
  - วรรณกรรมทางพุทธศาสนาของไทย 2 หน่วยกิต

หลักสูตรบาลีอุคคมศึกษา ได้เปิดสอน วิชาเอก ดังนี้

- 1) วิชาเอกภาษาบาลี-สันสกฤต มี 34 รายวิชาย่อย
- 2) วิชาเอกพุทธศาสนา มี 25 รายวิชาย่อย
- 3) วิชาเอกปรัชญา มี 23 รายวิชาย่อย
- 4) วิชาเอกศาสนา มี 25 รายวิชาย่อย
- 5) วิชาเอกการบริหารการศึกษา มี 17 รายวิชาย่อย
- 6) วิชาเอกสังคมศึกษา มี 33 รายวิชาย่อย
- 7) วิชาเอกการศึกษานอกโรงเรียน มี 15 รายวิชาย่อย
- 8) วิชาเอกภาษาไทย มี 30 รายวิชาย่อย
- 9) วิชาเอกภาษาอังกฤษ มี 29 รายวิชาย่อย

10) วิชาเอกประวัติศาสตร์	มี	30	รายวิชา
11) วิชาจิตวิทยา	มี	52	รายวิชา
12) วิชาเอกสังคมวิทยา	มี	18	รายวิชา
13) วิชาเอกรัฐศาสตร์	มี	43	รายวิชา
14) วิชาเอกเศรษฐศาสตร์	มี	20	รายวิชา
15) วิชาเอกสังคมสงเคราะห์ศาสตร์	มี	16	รายวิชา

ส่วนโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรครุศาสตรศึกษา ของวิทยาลัยครู ศึกษาศาสตร์

ศึกษา พ.ศ. 2526 ใหม่ ประกอบด้วย

วิชาแกนพุทธศาสตร์	อย่างน้อย	30	หน่วยกิต
วิชาพื้นฐานทั่วไป	อย่างน้อย	24	หน่วยกิต
วิชาชีพครู (วิชาการศึกษา)	อย่างน้อย	24	หน่วยกิต
วิชาเอก (วิชาเฉพาะ)	อย่างน้อย	22	หน่วยกิต
รวมอย่างน้อย			100 หน่วยกิต

2. การรับสมัครและการสอบคัดเลือกเข้าศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 การรับสมัคร

และการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาตามระดับชั้นต่าง ๆ ยังคงใช้ตามระเบียบมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับที่ 11/2519 เรื่อง เปิดรับพระภิกษุสามเณร เข้าศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงวันที่ 18 มีนาคม 2519 ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้ว ในบทที่ 4 ครั้นต่อมา ในปี พ.ศ. 2526 เป็นปีที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกาศใช้หลักสูตรระดับบachelor of Education (ปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต) และหลักสูตรประกาศนียบัตรครุศาสตรศึกษา ของวิทยาลัยครู ศึกษาศาสตร์ ที่ปรับปรุงใหม่เป็นปีแรกในระดับชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตรนั้น ๆ ส่วนระดับชั้นปีที่ 2 เป็นต้นไปยังคงใช้หลักสูตร เก่าอยู่ แต่หลักสูตร เก่าจะค่อย ๆ เวมคไปในที่สุดตามขั้นตอนที่มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดวางแผนไว้

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีประกาศ ฉบับที่ 14/2526 เรื่อง เปิดรับพระภิกษุสามเณร เข้าศึกษา ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2526 มีใจความพอสรุปได้ว่า

ก. ส่วนการศึกษาที่เปิดรับสมัคร คือ

1) โรงเรียนบาลีอบรมศึกษา ผู้ที่สมัคร เข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ต้องสอบไล่ได้ตั้งแต่ประโยคเปรียญธรรม 3 (ป.ธ.3) ขึ้นไป

2) โรงเรียนบาลีตรีเษมอุดมศึกษา ผู้ที่สมัคร เข้าศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ต้องมีคุณสมบัติ คือ

ประการแรก เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบาลีอบรมศึกษา หรือโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือสอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

ประการที่สอง เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (ม.6 เดิม) หรือสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรการศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 4 และต้องสอบไล่ได้ตั้งแต่ประโยคเปรียญธรรม 3 (ป.ธ.3) ขึ้นไป

3) วิทยาลัยครูศาสนศึกษา ผู้ที่สมัคร เข้าศึกษา ต้องมีคุณสมบัติ คือ

ประการแรก เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบาลีตรีเษมอุดมศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือสอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หรือ

ประการที่สอง เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นประโยคตรีเษมอุดมศึกษาหรือ ม.ศ.5 และต้องสอบไล่ได้ตั้งแต่ประโยคเปรียญธรรม 3 (ป.ธ.3) ขึ้นไป หรือ

ประการที่สาม เป็นผู้สอบไล่ได้ประกาศนียบัตรพิเศษวิชาการศึกษา (พ.กศ.) หรือ ป.กศ. หรือประโยคครูพิเศษประถม (พ.ป.) หรือ ป.ป. และต้องสอบไล่ได้ประโยคเปรียญธรรม 3 (ป.ธ.3) ขึ้นไป

4) บาลีอุดมศึกษา คณะพุทธศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 ผู้ที่สมัคร เข้าศึกษาในชั้นนี้ ต้องมีคุณสมบัติ คือ

ประการแรก เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนบาลีตรีเษมอุดมศึกษาของ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือสอบไล่ได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หรือ

ประการที่สอง เป็นผู้สอบไล่ได้ชั้นประโยคตรีเษมอุดมศึกษาหรือ ม.ศ.5 และต้องสอบไล่ได้ตั้งแต่ประโยคเปรียญธรรม 5 (ป.ธ.5) ขึ้นไป

5) บาลีอุคฺมศึกษา คณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ผู้สมัคร เข้าศึกษาต้อง
มีคุณสมบัติ คือ

ประการแรก เป็นผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครุศาสตร์ศึกษา
ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สอบได้คะแนนเฉลี่ยตลอดปีการศึกษา 2 ปี ไม่น้อยกว่า 2.00
และต้องสอบได้ประโยคเปรียญธรรม 5 (ป.ธ.5) ขึ้นไป หรือสอบได้ไค้ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หรือ

ประการที่สอง เป็นผู้สอบได้ไค้ชั้นประโยคครูพิเศษมัธยม (พ.ม.)
หรือประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และต้องสอบได้ประโยคเปรียญธรรม 5 (ป.ธ.5) ขึ้นไป

ข. การรับสมัคร มีกำหนดการ ดังนี้

1) โรงเรียนบาลีเตรียมอุคฺมศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ศึกษา บาลีอุคฺมศึกษา
คณะพุทธศาสตร์ปีที่ 1 บาลีอุคฺมศึกษา คณะครุศาสตร์ปีที่ 3 รับสมัครวันที่ 15, 16, 18, 20
เมษายน 2526 ระหว่างเวลา 13.00-17.00 น. ณ ตึกเรียนมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ส่วนโรงเรียนบาลีอบรมศึกษา ให้ทางโรงเรียนเป็นผู้กำหนด วันเวลา และสถานที่รับสมัคร

2) ผู้สมัครต้องไปยื่นใบสมัครด้วยตนเอง

3) สิ่งที่ต้องนำไปวันสมัคร คือ ประกาศนียบัตร หรือใบสุทธิ หรือใบ
รับรองความรู้ที่แสดงว่าสอบได้ไค้ชั้นนั้น ๆ สำเนาทะเบียนบ้านหรือทะเบียนบ้าน, หนังสือสุทธิ
และกัปปิภังค์ (เงินค้ำสมัคร) อุปถัมภ์ในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอบรมศึกษา
และโรงเรียนบาลีเตรียมอุคฺมศึกษาจำนวน 30 บาท สำหรับวิทยาลัยครุศาสตร์ศึกษา และบาลี
อุคฺมศึกษา จำนวน 40 บาท

ค. วิชาที่สอบคัดเลือก ได้กำหนดไว้ ดังนี้

1) ผู้สมัคร เข้าศึกษาในโรงเรียนบาลีอบรมศึกษา ต้องสอบคัดเลือกวิชา

ภาษาบาลี	100	คะแนน
ภาษาไทย	50	คะแนน
เลขคณิต	50	คะแนน
พุทธศาสนา	50	คะแนน
ความรู้รอบตัว	50	คะแนน

2) ผู้สมัคร เข้าศึกษาในโรงเรียนบาลีเตรียมอุดมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 4 ต้องสอบคัดเลือกวิชา

ภาษาบาลี	100	คะแนน
ภาษาไทย	50	คะแนน
ภาษาอังกฤษ	50	คะแนน
พุทธศาสนา	50	คะแนน
คณิตศาสตร์	50	คะแนน

3) ผู้สมัคร เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูศาสนศึกษาและคณะพุทธศาสตร์ชั้น
ปีที่ 1 ต้องสอบคัดเลือกวิชา

ภาษาบาลี	100	คะแนน
ภาษาไทย	50	คะแนน
ภาษาอังกฤษ	50	คะแนน
คณิตศาสตร์	50	คะแนน
พุทธศาสนา	50	คะแนน

4) ผู้สมัคร เข้าศึกษาในคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ต้องสอบคัดเลือกวิชา

ภาษาบาลี	100	คะแนน
ภาษาไทย	50	คะแนน
ภาษาอังกฤษ	50	คะแนน
วิชาการศึกษา	50	คะแนน
สัมพันธ	50	คะแนน

จำนวนผู้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยตามระดับชั้นต่าง ๆ
ระหว่าง พ.ศ. 2525-2526 จากสถิติของสำนักทะเบียน และวัดผลมหาวิทยาลัย
วิทยาลัย มี ดังนี้

ตารางที่ 21 จำนวนผู้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยตามระดับชั้นต่าง ๆ ระหว่าง
พ.ศ. 2525-2526

พ.ศ.	จำนวนผู้เข้าศึกษา					รวม ทุกระดับชั้น	หมายเหตุ
	โรงเรียนบาลี สาขาศึกษา	โรงเรียนบาลี อบรมศึกษา	โรงเรียนบาลี เตรียม อุดมศึกษา	วิทยาลัยครู ทำสนศึกษา	บาลี อุดมศึกษา		
2525	419	306	475	150	419	1769	
2526	375	268	463	167	370	1643	

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผลมหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 21 จะพบว่า จำนวนผู้เข้าศึกษาในปี พ.ศ. 2526 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับจำนวนผู้เข้าศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 แล้วนั้น ผู้เข้าศึกษาในปี พ.ศ. 2526 จะลดลงเกือบทุกระดับชั้น เว้นแต่จำนวนผู้เข้าศึกษาในวิทยาลัยครูทำสนศึกษาเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 11.33 จำนวนผู้เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยวิทยาลัย ในยุคนี้ มีภูมิลำเนาเดิมจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด รองลงมาคือ จากภาคใต้ รองลงมาคือ จากภาคกลาง และมีภูมิลำเนาเดิมมาจากภาคเหนือ น้อยที่สุด อาชีพศึกษามารคของผู้เข้าศึกษาเป็นเกษตรกร 95.18% รับจ้างและรับราชการ 2.75% และค้าขาย 2.07% (เมธี พงศ์โสภณ 2526: 95)

3. วิธีการเรียนการสอน ในยุคปัจจุบันนี้ การจัดเวลาการศึกษาในมหาวิทยาลัย-
ลงกรณราชวิทยาลัย ใช้ระบบทวิภาค ได้แบ่งเวลาการศึกษาในแต่ละปีการศึกษา ออกเป็น
2 ภาคการศึกษาปกติ ได้แก่ ภาคการศึกษาต้น และภาคการศึกษาปลาย หรือภาคต้นและภาค
ปลายนั้นเอง ในแต่ละภาคการศึกษา จะมีเวลาเรียนหรือศึกษาไม่ต่ำกว่า 16 สัปดาห์ นอกจาก
นั้น อาจจะมีการศึกษาภาคพิเศษในฤดูร้อน ต่อจากภาคการศึกษาปลาย อีก 1 ภาคก็ได้
แต่ต้องมีเวลาเรียนหรือศึกษาประมาณ 8 สัปดาห์ ในกรณีการนับเวลาการศึกษา (ข้อบังคับ
มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี 2526: 40) มีข้อ
กำหนดพิเศษไว้ว่า ... ข้อ 13 การนับเวลาการศึกษา ให้นับเฉพาะภาคการศึกษาปกติที่
คณะ เปิดทำการสอน แต่ไม่นับรวมเวลาที่นิสิตได้รับอนุมัติให้ลาพัก เนื่องจากถูกเกณฑ์หรือระดม
เข้ารับราชการทหารกองประจำการ...

ผู้ที่ได้รับการ คัดเลือก หรือผู้ที่ได้รับอนุมัติเป็นพิเศษให้เข้าศึกษาในมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ได้นำคำร้องขอสมัครเข้าเป็นนิสิต นักศึกษา และนักเรียน พร้อมทั้งหลักฐานต่าง ๆ
ที่มหาวิทยาลัยกำหนดมาเป็นข้อสันนิษฐานจะเป็นจะวัดผลด้วยตนเอง ตามวันเวลาและสถานที่กำหนด
พร้อมทั้งชำระ เงินค่าธรรมเนียมนั้นต่าง ๆ ผู้ที่ไม่สามารถขึ้นทะเบียนเป็นนิสิตตามวันที่กำหนด
จะต้องแจ้ง เหตุขัดข้องให้สันนิษฐาน เป็นและวัดผลทราบ เป็นลายลักษณ์อักษรภายในสิบห้าวันนับจาก
วันที่กำหนดไว้ มิฉะนั้นจะถือว่าสละสิทธิ์ในการเข้าเป็นนิสิต นักศึกษา และนักเรียน ในกรณีที่ได้
แจ้งให้สันนิษฐาน เป็นและวัดผลทราบ เป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว จะต้องมาขึ้นทะเบียนเป็นนิสิต
นักศึกษา และนักเรียนด้วยตนเอง ยกเว้นกรณีที่มีมหาวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า มีเหตุจำเป็นอัน
หลีกเลี่ยงมิได้ จึงอนุญาตให้ขอหมายผู้แทนมาขึ้นทะเบียนแทน ทั้งสองกรณีนี้ต้องกระทำให้
เรียบร้อยภายในสิบห้าวันนับจากวัน เปิดภาคการศึกษา

ในกรณีการลงทะเบียนวิชาเรียน มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีข้อบังคับ
ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี (2526: 45-46) ได้กำหนดไว้ว่า ... ข้อ 32 ให้มีการ
ลงทะเบียนวิชาเรียนทุกภาคการศึกษา และการลงทะเบียนทุกครั้ง จะต้องได้รับความเห็นชอบ
จากอาจารย์ ที่ปรึกษา ซึ่งจะลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานในบัตรลงทะเบียนวิชาเรียน

ข้อ 33 นิสิตจะต้องมาลงทะเบียนวิชาเรียนด้วยตนเอง ตามวันเวลา และ
สถานที่ที่กำหนดพร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียนและหนี้สินต่าง ๆ (ถ้ามี) ให้เรียบร้อย จึงจะถือว่า

การลงทะเบียนนั้นสมบูรณ์และนิติจะไ้รับรายงานผลการศึกษา เมื่อสิ้นภาคการศึกษา เฉพาะรายวิชาที่ไ้ลงทะเบียนไว้เท่านั้น

ข้อ 34 นิติที่ไม่มาลงทะเบียนวิชาเรียนภายในสัปดาห์แรกของภาคการศึกษาปกติ หรือเจ็ดวันแรกของภาคฤดูร้อน นับจากวันเปิดภาคการศึกษา จะไม่มีสิทธิลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้น เว้นแต่จะไ้รับอนุมัติจากคณะกรรมการประจำคณะ เป็นกรณีพิเศษ เมื่อคณะกรรมการประจำคณะ เห็นว่า มีสาเหตุสำคัญและจำเป็นที่จะทำใ้นิติผู้นั้นไม่อาจมาลงทะเบียนได้ทันตามกำหนด และระยะเวลาที่พ้นกำหนดมานั้นไม่เกินสมควร ในกรณีนี้นิติไ้รับอนุมัติให้ลงทะเบียนเป็นกรณีพิเศษเช่นนี้ ถ้าเวลาเรียนนับจากวันลงทะเบียนเหลืออยู่ไม่ถึง ร้อยละ 80 ของภาคการศึกษานั้นก็ให้มีสิทธิเข้าสอบได้ในรายวิชาที่ไ้ลงทะเบียน แต่ทั้งนี้นิติจะต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาที่เหลือ...

ในกรณีการลาพักการศึกษา มหาวิทยาลัยลงกรณราชวิทยาลัย (ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการศึกษาชั้นปริญญาตรี 2526: 42-43) ไ้กำหนดไว้ว่า

...ข้อ 23 การลาพักการศึกษา นิติอาจยื่นคำร้องขอลาพักการศึกษาต่อคณบดีได้ ในกรณีใดกรณีหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- 23.1 ถูกเกณฑ์หรือระดมเข้ารับราชการทหารกองประจำการ
- 23.2 ไ้รับทุนการศึกษาระหว่างประเทศหรือทุนอื่นใดซึ่งมหาวิทยาลัยเห็นสมควร สนับสนุน
- 23.3 เจ็บป่วย ต้องพักรักษาตัว เป็นเวลานานตามคำสั่ง หรือความเห็นชอบของแพทย์ โดยมีใบรับรองแพทย์จากโรงพยาบาลหรือสำนักงานแพทย์ซึ่งมหาวิทยาลัยยอมรับ
- 23.4 มีเหตุจำเป็นสุดวิสัย อันควรไ้รับการพิจารณาให้ลาพักการศึกษาได้
- 23.5 มีความจำเป็นส่วนตัว ในกรณีนี้นิติจะต้องไ้ลงทะเบียนเรียนมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 1 ภาคการศึกษาปกติ และไ้ครบระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

ในกรณีที่มีนิสิตขอลาพักก่อนลงทะเบียนเป็นวิชาเรียน หรือก่อนเปิดภาคการศึกษา นิสิตต้องยื่นคำร้องต่อคณบดีที่ตนสังกัด อย่างช้าภายในสามสัปดาห์ นับจากวันเปิดภาคการศึกษา และจะต้องเสียค่าธรรมเนียมเพื่อรักษาสถานภาพครู เป็นนิสิตไว้ หากไม่ปฏิบัติตามดังกล่าว มหาวิทยาลัยจะถอนชื่อนิสิตผู้นั้นออกจากทะเบียนนิสิตและให้พ้นสภาพการเป็นนิสิตทันที

อนึ่งถ้ามีนิสิตขอลาพักการศึกษา หลังจากที่ได้ลงทะเบียนวิชาเรียนแล้ว หรือในระหว่างภาคการศึกษา นิสิตต้องยื่นคำร้องโดยเร็วที่สุด และจะต้องมีเวลาเรียนโดยสม่ำเสมอ ในระยะก่อนการยื่นคำร้องขอลาพัก หากรายวิชาใดที่นิสิตขาดเรียนเกินกว่าร้อยละ 20 ของเวลาเรียนทั้งหมด ให้ถือว่าได้ผลการศึกษาระดับ เฉพาะรายวิชานั้น และให้นำไปคิดค่าระดับเฉลี่ยสะสมด้วย ...

ส่วนวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอน ในยุคปัจจุบันนี้ จากการสังเกตและสัมภาษณ์แล้ว พบว่า วิธีการสอนของอาจารย์ยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ การให้ทำรายงาน การถาม-ตอบในห้องเรียน การอภิปราย มีการศึกษานอกสถานที่และฝึกปฏิบัติ บางเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลวิธีในการสอนของอาจารย์แต่ละท่าน และแต่ละรายวิชาซึ่งไม่เหมือนกัน

4. การประเมินผล ในปี พ.ศ. 2525 ยังคงใช้การประเมินผลระบบหน่วยกิต ทุกระดับชั้นการศึกษา ครั้นถึงปี พ.ศ. 2526 ได้ประกาศใช้หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิตใหม่ การประเมินผลตามหลักสูตรใหม่นี้ มหาวิทยาลัยลงกรณราชวิทยาลัย ได้วางข้อบังคับไว้อย่างละเอียด และชัดเจน พอสรุปสาระสำคัญในการประเมินผลระดับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต ได้ว่า ... ให้มีการประเมินผลการศึกษารายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนเรียนไว้แต่ละภาคการศึกษา การประเมินผลการศึกษาอาจจะกระทำโดยหลายวิธีในระหว่างภาคการศึกษา แต่เมื่อสิ้นภาคการศึกษา จะมีการสอบทุกรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้ในภาคการศึกษานั้นๆ รายวิชาใดที่ไม่มีการสอบเมื่อสิ้นภาคการศึกษา ให้คณบดีเป็นผู้ประกาศให้นิสิตทราบก่อนการลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้นๆ นิสิตจะต้องมีเวลาเรียนในแต่ละรายวิชาที่ได้ลงทะเบียนเรียนไว้ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมดในภาคการศึกษานั้น จึงจะมีสิทธิเข้าสอบในรายวิชานั้น นิสิตผู้เผลอนอนเวลาเรียนในรายวิชาใดไม่ครบเกณฑ์กำหนดดังกล่าว และมีได้รับอนุมัติจากคณบดีจะได้รับระดับ F ในรายวิชานั้น และให้นำมาคำนวณค่าระดับเฉลี่ยด้วย การประเมินผลในแต่ละรายวิชานั้นแบ่งเป็นระดับและ

ให้กำหนดค่าระดับต่อหนึ่งหน่วยกิต ดังนี้

ผลการศึกษา	ระดับ	ค่าระดับ
ดีมาก (EXCELLENT)	A	4
ค่อนข้างดีมาก (VERY GOOD)	B ⁺	3.5
ดี (GOOD)	B	3
ค่อนข้างดี (VERY FAIR)	C ⁺	2.5
พอใช้ (FAIR)	C	2
ค่อนข้างพอใช้ (QUITE FAIR)	D ⁺	1.5
อ่อน (POOR)	D	1
ตก (FAILURE)	F	0

นอกจากนี้ การรายงานผลการศึกษา อาจจะแสดงไต่ถ่วงสัญลักษณ์อื่นอีก ดังนี้

สัญลักษณ์	ผลการศึกษา
I (INCOMPLETE)	ไม่สมบูรณ์
S (SATISFACTORY)	สอบได้ไม่กำหนดระดับ
U (UNSATISFACTORY)	สอบตกไม่กำหนดระดับ
W (WITHDRAWN)	ถอนวิชา เร็ว
AU (AUDIT)	เรียนโดยไม่รับหน่วยกิต

รายวิชาใดที่มีรายงานผลการศึกษา เป็นสัญลักษณ์ I, S, U, W และ AU จะไม่นำมาคำนวณหาค่าระดับเฉลี่ย

มหาวิทยาลัยลงกรมราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึง การประเมินผลตามข้อบังคับ ว่าด้วย การศึกษาชั้นปริญญาตรี (2526: 52-53) อีกตอนหนึ่งว่า ...

...ข้อ 64 ให้มีการประเมินผลการศึกษาเมื่อสิ้นภาคการศึกษาปกติทุกภาค โดย คำนวณค่า "ค่าระดับเฉลี่ย" ของรายวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนไว้สำหรับภาคการศึกษานั้น คำนวณ เรียกว่า "ค่าระดับเฉลี่ยประจำภาค" (Semester Grade Point Average= SGPA) และ ให้คิดค่าระดับเฉลี่ยสำหรับรายวิชาทั้งหมด ทุกภาคการศึกษาตั้งแต่ เริ่มเป็นนิสิตจนถึงภาคการศึกษา ปัจจุบัน คำนวณ เรียกว่า "ค่าระดับเฉลี่ยสะสม" (Cumulative Grade Point Average=Cum,GPA)...

...ข้อ 65 การคิดคะแนนเฉลี่ยประจำภาค (SGPA) คำนวณได้จากการนำผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนต่อหน่วยกิตกับจำนวนหน่วยกิตของแต่ละรายวิชาที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษานั้นตั้งแล้วหารด้วยจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดที่ลงทะเบียนไว้ในภาคการศึกษานั้น...

...ข้อ 66 การคิดคะแนนเฉลี่ยสะสม (Cum, GPA) คำนวณได้จากการนำผลบวกของผลคูณระหว่างคะแนนต่อหน่วยกิตกับจำนวนหน่วยกิตของแต่ละรายวิชา ที่ลงทะเบียนไว้ทั้งหมดตั้ง แล้วหารด้วยจำนวนหน่วยกิตทั้งหมดที่ได้ลงทะเบียนไว้ไม่ว่ารายวิชานั้นจะซ้ำกันหรือแทนกันก็ตาม ...

...ข้อ 69 การทศการคะแนนเฉลี่ยให้คิดทศนิยมสองตำแหน่งไม่ปัดเศษ ...

ในการประเมินผลตามหลักสูตรประการที่บัณฑิต ศึกษาศาสตร์ศึกษา ของวิทยาลัยครูศึกษาศาสตร์ศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับปรับปรุงแก้ไข พุทธศักราช 2526 ในแต่ละวิชาแบ่งคะแนนเป็นชั้น ๆ พร้อมทั้งกำหนดคะแนนคุณภาพสำหรับชั้นนั้น ๆ ไว้ด้วย เพื่อใช้ในการคิดผลเฉลี่ยของคะแนนรวมวิชา ดังนี้

ชั้น ก (A)	ดีเลิศ หรือ	90% - 100%	ได้คะแนนคุณภาพ	4
ชั้น ข (B)	ดี หรือ	75% - 89%	ได้คะแนนคุณภาพ	3
ชั้น ค (C)	พอใช้ หรือ	65% - 74%	ได้คะแนนคุณภาพ	2
ชั้น ง (D)	พอได้ หรือ	60% - 64%	ได้คะแนนคุณภาพ	1
ชั้น จ (E)	ตก หรือ	ต่ำกว่า 60%	ได้คะแนนคุณภาพ	0
ชั้น ฉ (I)	ไม่สมบูรณ์			

ส่วนการประเมินผลตั้งแต่ระดับชาติ เตรียมอุดมศึกษาลงมาใช้ระบบหน่วยกิตเป็นคะแนนคุณภาพ 4, 3, 2, 1 และ 0 ตามเดิม ไม่เปลี่ยนแปลง

การบริหารงานในยุคนปัจจุบันของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีพัฒนาการ ดังนี้

1. การบริหารงานของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ในยุคนปัจจุบันนี้การบริหารงานของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต้องสัมพันธ์กับสภาการศึกษาของคณะสงฆ์, มหาเถรสมาคม และกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ และขึ้นสังกัดโดยตรงกับมหาเถรสมาคม เช่นเดียวกับสภาการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น

2. การบริหารงานภายในของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ในยุคปัจจุบันนี้ มี สภามหาวิทยาลัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทำหน้าที่บริหารงานภายในมี สภานายก มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (นายกสภามหาวิทยาลัยของ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย) เป็นหัวหน้าบริหารงานทั่วไป ส่วนการบริหารงานภายในขึ้นอยู่กับเลขาธิการ เป็นสำคัญ เช่นเดียวกับยุคที่แล้วในบทที่ 4 ตั้งแต่ วันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ.2512 เป็นต้นมา ยังไม่เปลี่ยนแปลง จนถึง ปี พ.ศ.2526 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษา ชั้นปริญญาตรี พุทธศักราช 2526 ใหม่สายการบริหารงานภายในก็ได้เปลี่ยนแปลงบางสาขางานไปด้วย ดังแผนการจัดสาขางานของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2526 ต่อไปนี้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 13 การจัดสายงานการบริหารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ใน พ.ศ. 2526

ที่มา สำนักงานเลขาธิการ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ

3. การบริหารงานค่านุเคราะห์ ในยุคปัจจุบันนี้ นุเคราะห์ฝ่ายบริหาร มี พระ
 พิมลธรรม (อาจ) เป็นสภานายก หรือนายกสภามหาวิทยาลัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
 พระธรรมวรนายก (สมบุญ) เป็นอธิการบดี, พระมหาวิสุทธิ ปุณฺณเสวี เป็นรองอธิการบดี
 ฝ่ายวิชาการ และคณบดี คณะสังคมาศสตร์อีกตำแหน่งหนึ่ง, พระมหาธีร โกวิท เป็นรองอธิการบดี
 ฝ่ายธุรการ, พระมหานคร เขมปาลี เป็นเลขาธิการ, พระเมธีสุทธิพงษ์ (ระวีง) เป็นรอง
 เลขาธิการฝ่ายวิชาการ, พระมหาอารีย์ เขมจาโร เป็นรองเลขาธิการฝ่ายธุรการ, พระ
 มหามงคล จิตฺตโสภโณ เป็นรองเลขาธิการ ฝ่ายกิจกรรมนิสิต, พระประสิทธิ์ วิสุทธิคุณ (สวัสดิ์)
 เป็นคณบดีคณะครุศาสตร์ และรักษาการคณบดีคณะพุทธศาสตร์อีกตำแหน่งหนึ่ง, พระครูศรีสุทัศน์
 ธรรมคุณ (สุพจน์) เป็นคณบดี คณะมนุษยศาสตร์ และคณบดีคณะมานุษยสังเคราะห์ศาสตร์ อีก
 ตำแหน่งหนึ่ง (คณะมนุษยสังเคราะห์ศาสตร์ จะยกเลิกไป เมื่อหลักสูตร เกษนปรีญญาตรีมีผู้ศึกษา
 จบการศึกษาเป็นรุ่นสุดท้ายแล้ว ในปีการศึกษา 2527 หรือราวต้นปี พ.ศ. 2528 เพราะในปี
 พ.ศ. 2526 คณะมนุษยสังเคราะห์ศาสตร์ ได้เริ่มแยกเป็น คณะมนุษยศาสตร์ และคณะสังคมา
 ศาสตร์ ตามหลักสูตรใหม่ปรีญญาตรี พ.ศ. 2526), พระครูศรีวิเทศธรรมคุณ (ประแทน)
 เป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยครูศาสนศึกษา, พระมหาประชัน ชุตินฺธโร เป็นผู้อำนวยการโรงเรียน
 บาลีเทรีมอญศึกษา, พระมหาสินธุ์ จิตรสี เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบาลีธรรมศึกษา, พระ
 มหามิน วรกิจโจ เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา, พระมหามนตรี เทวมนฺตี เป็น
 ผู้อำนวยการโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย, พระมหาสุเมธ ชีรฺมโม เป็นผู้อำนวยการสำนัก
 ธรรมวิจัย, พระมหาประพัฒน์ ฐานุตฺตโม เป็นผู้อำนวยการสำนักทะเบียนและวัดผล, พระมหา
 สุคนธ์ กิตฺติปาโล เป็นผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง, พระมหาอำพร อุกกพัฑฺโต เป็นผู้อำนวยการ
 การกองกลาง, พระเทพสิทธิมนฺี (โชคก) เป็นผู้อำนวยการสถาบันวิปัสสนาธุระ พระครู
 ธรรมธรรมสุนต์ นนฺโทโก เป็นผู้อำนวยการอภิธรรมโศติกวิทยาลัย และพระครูธรรมธรรมสงวน สุนฺโทโร
 เป็นภัณฑารักษ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พระมหามงคล จิตฺตโสภโณ, สมภานม) นอกจากนี้
 ยังมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อีก 9 ท่าน ได้แก่ สมเด็จพระธีรญาณมุนี (ธีร), พระวิสุทธาภิมิตี
 (ไสว), พระธรรมปิฎก (นิม), พระศรีธีรพงศ์ (ต่อมาเป็นพระราชวิสุทธิมนฺี: พร้อม)
 นายเศวต เปี่ยมพงษ์จันทร์, นายเสวีพร พันธรังษี, นายชำนานู ยุวบูรณ์, นายคณิต
 อยู่โพธิ์ และนายจางงค์ ทองประเสริฐ

สำหรับบุคลากรฝ่ายอาจารย์ผู้สอน ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีทั้ง
ฝ่ายบรรพชิต และฝ่ายคฤหัสถ์เฉพาะเพศชาย ไม่มีอาจารย์คฤหัสถ์เพศหญิง จำนวนอาจารย์
ผู้สอนระดับอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2525-2526 มีดังนี้

ตารางที่ 22 จำนวนอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2525-2526

พ.ศ.	จำนวนอาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษา		หมายเหตุ
	บาลีอุดมศึกษา	วิทยาลัยครูทศศึกษา	
2525	53	23	
2526	48	26	

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผลมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

4. การบริหารงานค้ำงบประมาณ ในยุคปัจจุบันนี้ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ได้รับเงินอุดหนุนจากงบประมาณของรัฐบาลไทย, เงินอุดหนุนจากงบประมาณทศสมทบกลาง,
เงินอุดหนุนจากกรมการศาสนา และเงินคอกผลของมูลนิธิมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วน
รายจ่ายของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เช่น นิตยภัตพระภิกษุเจ้าหน้าทีและอาจารย์, ค่า
พาหนะพระภิกษุ เจ้าหน้าทีและอาจารย์, เงินเคื้อนเจ้าหน้าทีธุรการ, ค่าตอบแทนอาจารย์พิเศษ
รายหัวโมง, ค่าไฟฟ้า, ค่าน้ำประปา, ค่าอุปกรณ์ทำข้อสอบทุกหน่วยงาน และค่าเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ
เป็นต้น ซึ่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยของ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นผู้อนุมัติจัดสรร
งบประมาณรายจ่ายประจำปี

งบประมาณรายรับ-รายจ่ายของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2525-
2526 มีดังนี้

ตารางที่ 23 งบประมาณรายรับ-รายจ่าย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2525-2526

พ.ศ.	รายรับ		รายจ่าย		หมายเหตุ
	บาท	สต.	บาท	สต.	
2525	2,141,500	-	3,512,222	68	จ่ายเกิน 1,370,722.68 บาท
2526	2,441,943	-	3,730,234	60	จ่ายเกิน 1,288,291.60 บาท

ที่มา สำนักงานเลขาธิการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย

จากตารางที่ 23 จะพบว่า งบประมาณรายจ่าย ยังจ่ายเกินอยู่อีกเป็นจำนวนมากในแต่ละปีทั้ง ๆ ที่ใช้จ่ายอย่างประหยัดที่สุด

เมื่อได้คำนวณค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษาในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย จะพบว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษา ในปี พ.ศ. 2525 และ 2526 โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 1,985.43 บาท และ 2,270.38 บาท ตามลำดับ

5. การบริหารงานด้านอาคารสถานที่ ในยุคปัจจุบันนี้ มีสถานศึกษาอันเป็นสาขาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย คือ

สาขาที่ 1 โรงเรียนบาลีสาธิตศึกษา วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม กรุงเทพมหานคร

สาขาที่ 2 โรงเรียนบาลีบรมศึกษา วัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร

สาขาที่ 3 วิทยาลัยสงฆ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วัดศรีสะเกษ จังหวัดหนองคาย เป็นวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชวิทยาลัย เรียกสั้น ๆ ว่า วิทยาเขตหนองคาย

สาขาที่ 4 วิทยาลัยครูศรีนครินทร์ วิทยาลัยครูเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
 การที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ได้ขยายสาขาสถานศึกษาออกไป จากวัด
 มหาธาตุวรารังสรรค์นั้น เพราะสถานที่ตั้งมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ คับแคบ ไม่เพียงพอ
 กับจำนวนพระภิกษุสามเณรที่จะเข้ามาศึกษาหาความรู้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง เป็นการ
 ขยายการศึกษาในรูปมหาวิทยาลัยสงฆ์ทางจังหวัด และเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่ต้องเดิน
 ทางเข้ามาศึกษาในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้จะได้มีการจัดสร้างสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานในต่างจังหวัดอีก
 ซึ่งพระมหาสุเมธ ธีรโฆษิต (2526: 64) ได้กล่าวไว้ว่า ... ในโอกาสต่อไป ทางสำนักธรรม
 วิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จะได้จัดสร้างสถานที่ปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานที่ถาวร เพื่อ
 สนองความต้องการของ พุทธบริษัทชั้นที่มหาวิทยาลัยวไลยอลงกรณ์ (มวกเหล็ก)...

บทบาทที่มีต่อสังคมไทย พัฒนาการในยุคปัจจุบันนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มี
 บทบาทที่สำคัญต่อสังคมไทย คือ

1. การผลิตบัณฑิต บทบาทในค่านี้นี้ เป็นบทบาทที่เด่นชัด มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
 ได้ผลิตพุทธศาสนิกชนบัณฑิต (พธ.บ.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2526 ดังนี้

ตารางที่ 24 จำนวนผู้สำเร็จพุทธศาสนิกชนบัณฑิต พ.ศ. 2525-2526

รุ่นที่	ปี พ.ศ. ที่สำเร็จ พธ.บ.	จำนวน	หมายเหตุ
28	2525	95	
29	2526	112	รวมกับวิทยาเขตหนองคายอีก 10 ท่านด้วย

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

จากตารางที่ 24 จะพบว่า ปี พ.ศ. 2526 เป็นปีที่มีผู้สำเร็จพุทธศาสตรบัณฑิต ถึง 112 ท่าน ซึ่งมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับปีก่อน ๆ ที่ผ่านมา ผู้สำเร็จพุทธศาสตรบัณฑิต ปี พ.ศ. 2525-2526 นี้ ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในสมณเพศ มีเป็นส่วนน้อยลาสิกขาเพื่อไปประกอบ สัมมาชีพ พระพุทธศาสตรบัณฑิตที่ยังดำรงสมณเพศ ก็ช่วยงานเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น สอน พระปริยัติธรรม สอนโรงเรียนพุทธศาสนาวินิจฉัย เป็นต้น

หนึ่งวิทยาลัยครูศาสนศึกษา ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เปิดสอนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง แต่เรียกว่า ประกาศนียบัตรครูศาสนศึกษา มีผู้สำเร็จการ ศึกษา ประกาศนียบัตรครูศาสนศึกษา ในปี พ.ศ. 2525-2526 ดังนี้

ตารางที่ 25 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยครูศาสนศึกษา ของมหาจุฬาลงกรณราช- วิทยาลัย พ.ศ. 2525-2526

รุ่นที่	ปี พ.ศ.	จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา	หมายเหตุ
18	2525	39	
19	2526	35	

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผลมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในยุคปัจจุบันนี้ นอกจากจะผลิตพุทธศาสตรบัณฑิต และผู้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรของ วิทยาลัยครูศาสนศึกษาแล้ว ยังผลิตผู้มีความรู้ระดับตั้งแต่ ระดับชาติเตรียมอุดมศึกษาลงมา เป็นจำนวนมากนับว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เอื้ออำนวย ประโยชน์ทางการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรผู้มีความรู้แตกต่างกันทุกหมู่เหล่าด้วยดีเป็นอย่างยิ่ง

เป็นบทบาทที่มีต่อสังคมไทย ในด้านผลิตผู้มีความรู้ทางคติโลกและคติธรรม เพื่อเป็นศาสนทายาท และนำความรู้ไปเผยแผ่สู่ประชาชนชาวไทยต่อไป

2. การวิจัยค้นคว้า ในยุคปัจจุบันผลงานวิจัย ของอาจารย์ในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ยังไม่ปรากฏเด่นชัด แต่อย่างไรก็ตาม มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ได้จัดตั้งสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ขึ้น มีความมุ่งหมายเพื่อวิจัยงานทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นวิธีการเริ่มงานวิจัยอย่างมีระเบียบแบบแผน คาดว่าจะมีผลงานวิจัยออกมาเป็นระยะ ๆ ในอนาคตนี้

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ได้ชำระพระไตรปิฎก ฉบับภาษาบาลีอักษรไทย ให้ชื่อว่า "มหาจุฬา เติปิฎก" หรือ "พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" มีสำนักงานอยู่ที่กรมมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ มุขคานตะวันตกออกชั้น 1 มีคณะกรรมการมาตรวจทานชำระประจำ 20 ท่าน เวลาทำงาน 16.00-18.30 น. เว้นวันพระและวันอาทิตย์ ผลงานพระไตรปิฎกที่กำลังจะแล้วเสร็จคือ พระวินัยปิฎก จุลลวคค เล่มที่ 7, พระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย อูปริปุณณาสก เล่มที่ 14 และ พระสุตตันตปิฎก สัมมุตตนิกาเย สกถาวคค เล่มที่ 15 ทั้งสามเล่มนี้ กำลังพิมพ์ ที่ทานุกรมอยู่ ส่วนเนื้อหาพิมพ์เสร็จแล้ว และมีพระไตรปิฎกที่กำลังจัดพิมพ์อยู่อีก คือ พระสุตตันตปิฎก สัมมุตตนิกาเย สทายทวคค เล่มที่ 18 และพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย เอกจตุกกนิบาต เล่มที่ 20 คณะกรรมการตรวจทานชำระพระไตรปิฎก ได้ดำเนินงานต่อไปไม่หยุดยั้ง จนกว่าจะสำเร็จบริบูรณ์ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

3. การให้บริการทางวิชาการแก่สังคม บทบาทค่านนี้ในยุคปัจจุบัน มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ได้ให้บริการทางวิชาการทางวิชาการแก่สังคมไทย คือ

ก. จัดทำนิตยสารพุทธจักร, วารสารวิปัสสนาธรรม และวารสารเสียงธรรม เพื่อเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาต่าง ๆ และข่าวสารของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ให้มวลชนได้ทราบโดยทั่วกัน

ข. เปิดสอนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สำหรับเยาวชนชายหญิง เพื่อปลูกฝังพุทธศาสนา และวัฒนธรรมไทยที่งดงาม

ค. จัดสอนภาษาบาลีภาคพิเศษ ให้แก่ภคทัสสัชชา และหญิง เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางภาษาบาลีแก่ผู้สนใจทั่วไป

ง. จัดส่งผู้สำเร็จพุทธศาสนบัณฑิตไปช่วยปฏิบัติศาสนกิจในต่างจังหวัด เช่น การสอนพระปริยัติธรรมตามสำนักเรียนต่าง ๆ และสอนจริยธรรมตามโรงเรียนต่าง ๆ

จ. สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้บริการในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐาน แก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำนวนมาก ทุกวัน ทั้งประเภทอยู่ประจำและไป-กลับ ใดแม้ง การปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานเป็น 3 ภาค ดังนี้

ภาคเช้า เวลา 07.00 - 10.00 น.

ภาคบ่าย เวลา 13.00 - 16.00 น.

ภาคค่ำ เวลา 18.00 - 21.00 น.

ทุกคืนเวลา 20.00 น. (เว้นวันพระและวันอาทิตย์) พระอาจารย์จะสอบอารมณ์ และเพิ่มบทเรียนแก่ผู้ปฏิบัติ สำหรับผู้ไป-กลับจะส่งอารมณ์ สอบอารมณ์และเพิ่มบทเรียน จะต้องมาพบพระอาจารย์ตามเวลาที่กำหนดไว้ หรือในเวลาที่เหมาะสม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติเป็นสำคัญ ส่วนในวันพระจะมีการแสดงพระธรรมเทศนาและนั่งกัมมัฏฐาน ปฏิบัติธรรมทุกวันพระวันละ 1 ชั่วโมง นอกจากนี้พระเทพสิทธิมนี (โชคก) ผู้อำนวยการสถาบันวิปัสสนาธุระ ได้ไปบรรยายธรรมสอนวิปัสสนากรรมฐาน ภายในวัดมเหยงคณ์อยุธยาวังสภานุ และวัดต่าง ๆ รวมทั้งทางสถานีวิทยุยานเกราะ 792 ค่าย

ฉ. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้มีสำนักหอสมุดกลางเพื่อให้บริการในการยืมหนังสือและสิ่งพิมพ์แก่เจ้าหน้าที่ ครู อาจารย์ นิสิต นักศึกษา และนักเรียน ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนบุคคลภายนอกจะต้องได้รับการพิจารณาอนุมัติจากผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลางก่อน จึงจะยืมหนังสืออ่านค้นคว้าได้ หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ของสำนักหอสมุดกลาง จำแนกประเภท ตามสถิติจนถึงวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2526 มีดังนี้

1) หนังสือภาษาไทย	15,000 เล่ม	(36.43%)
2) หนังสือภาษาต่างประเทศ	5,300 เล่ม	(12.87%)
3) วารสารภาษาไทย	53 รายชื่อ	(0.13%)
4) วารสารภาษาต่างประเทศ	5 รายชื่อ	(0.02%)

- 5) หนังสือพิมพ์ภาษาไทย 5 รายชื่อ (0.02%)
- 6) หนังสือพิมพ์ภาษาต่างประเทศ 3 รายชื่อ (0.01%)
- 7) จุลสารภาษาไทย 20,000 รายชื่อ (48.58%)
- 8) จุลสารภาษาต่างประเทศ 800 รายชื่อ (1.94%)

ข. คณะกรรมการนิสิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้จัดโครงการอบรมเยาวชนภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ. 2525 มีหน่วยอบรม 21 จังหวัด จำนวน 31 โครงการ และได้จัดโครงการอบรมศีลธรรม และพัฒนาเยาวชนภาคฤดูร้อน ปี พ.ศ. 2526 มีหน่วยอบรม 35 จังหวัด จำนวน 68 โครงการ โครงการดังกล่าวข้างต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเผยแพร่ศีลธรรมในหมู่เยาวชน อบรมให้ได้รับความรู้ด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม ปลุกฝังค่านิยมที่ถูกต้องแก่เยาวชนไทย

ข. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ให้บริการทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่อาราธนาฯ หรือมีหนังสืออาราธนาฯ ระบิกษุ เจ้าหน้าที่ยของมหาวิทยาลัย เพื่อไปบรรยายธรรม ดังตัวอย่างเช่น พระครูศรีธรรมปฏิภาณ (สมภพ ปุณฺณโกโม) ได้บรรยายธรรมอบรมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ตามหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนทั่วไปในสถานที่ต่าง ๆ ดังนี้

- 9 กุมภาพันธ์ 2526 - บรรยายธรรมให้แพทย์และบุคคลที่สนใจฟัง ที่
คึกคิรินทร โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
กรุงเทพมหานคร
- 15 กุมภาพันธ์ 2526 - ร่วมประชุมสัมมนา เรื่อง "พระพุทธศาสนากับ
ความมั่นคงของชาติ" ณ คึกคิรินทร ทำเนียบ
รัฐบาล ในฐานะวิทยากร กลุ่มที่ 1 เรื่อง
"บทบาทของ พระสงฆ์ในการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา"
- 16 กุมภาพันธ์ 2526 - แนะนำนิสิตสมาชิกแก่นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่ง
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 18 กุมภาพันธ์ 2526 - บรรยายธรรมเกี่ยวกับวันมาฆบูชา ณ ที่สถานี
โทรทัศน์ช่อง 5

- 17-20 กุมภาพันธ์ 2526 - บรรยายธรรมอบรมพระสงฆ์ และประชาชน
ในโครงการอบรมของหน่วย พ.ศ.พ. 35
ของค่ายกวีละ เชียงใหม่ ณ วัดกิตติวงศ์
แม่สะเรียง เรื่อง "ภิกษุศาสนาและพระสงฆ์
กับการพัฒนาชุมชน"
- 24 กุมภาพันธ์ 2526 - บรรยายธรรมทั่วไปให้ผู้สนใจฟังที่แพลตฟอร์ม
นิคมรถไฟ บางซื่อ กรุงเทพมหานคร
- 26 กุมภาพันธ์ 2526 - แสดงธรรมที่สำนักธรรมวิจัย มหาวิทยาลัยวงกรรม
ราชวิทยาลัย เรื่อง "สาระเกี่ยวกับวัน
มาฆบูชา"

4. การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ บทบาทนี้ มหาวิทยาลัยวงกรรมราชวิทยาลัย
ใช้วิธีการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ ควบการจัดหลักสูตรการศึกษา ใหม่วิชาเกี่ยวกับ
ศิลปวัฒนธรรม เช่น วิชาพุทธศิลป์, ศิลปวิจิตร, การอนุรักษ์ศิลปกรรมทางพุทธศาสนา,
วัฒนธรรมพม่า, วัฒนธรรมไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้นำผู้ศึกษาไปทัศนศึกษานอกสถานที่
เพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง ในศิลปวัฒนธรรมไทย ตัวอย่างเช่น ... เมื่อวันที่ 26-27 ธันวาคม
พ.ศ.2525 อาจารย์ประทีป บัญญัติ อาจารย์บรรยายวิชาศิลปะโบราณคดี และวิชาพุทธ
ศิลป์ ได้นำนิสิตคณะพุทธศาสตร์ ปีที่ 2 และปีที่ 3 ไปศึกษาศิลปะโบราณ ทางพระพุทธศาสนา
ที่จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี เพชรบุรี โดยมีอาจารย์พระมหาณรงค์ จิตฺโตโสภโณ
รองเลขาธิการ มหาวิทยาลัยวงกรรมราชวิทยาลัย ฝ่ายกิจกรรมนิสิต ร่วมในการเดินทางครั้งนี้ด้วย...

ผู้วิจัยพบอีกว่าการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย ที่มหาวิทยาลัยวงกรรมราช
วิทยาลัย ได้กระทำสม่ำเสมอได้ขาด ก็คือ โครงการตรวจชำระ และพิมพ์พระไตรปิฎก
ฉบับภาษาบาลี อักษรไทย ตามโครงการจะพิมพ์ 45 เล่ม เล่มละ 2,500 จบ การพิมพ์
พระไตรปิฎกเป็นภาษาบาลีแต่ใช้อักษรไทยนี้ นับว่า เป็นการทำนุบำรุงวัฒนธรรมของชาติไทยทาง
คานภาษาไทย เพื่อให้ชาวไทย หรือผู้หนึ่งชื่อไทยได้อ่านและศึกษาค้นคว้าอย่างสะดวกสบาย
เพราะ แต่เดิมใช้อักษรขอม

ตอนที่ 3 แนวโน้มของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ระยะเวลา พ.ศ. 2526

แนวโน้มของมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่งในระยะเวลา พ.ศ. 2526 ที่จะกล่าวถึง
นี้มี 4 ด้าน ได้แก่ แนวโน้มของหลักสูตรและการสอน, แนวโน้มของการบริหารงาน, แนว
โน้มของบทบาทที่มีต่อสังคมไทย และแนวโน้มของรัฐบาลไทยที่มีต่อการรับรองวิทยฐานะมหา
วิทยาลัยสงฆ์ ต่อไปนี้

1. แนวโน้มของหลักสูตรและการสอนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ระยะเวลา พ.ศ. 2526
จากการที่ ผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง
แล้ว พอคาดคะเนแนวโน้มของหลักสูตร และการสอนในมหาวิทยาลัยทั้งสองแห่ง ระยะเวลา
พ.ศ. 2526 ได้ว่าในกรณีสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย นั้นโครงสร้างของหลักสูตร
ปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2526 โดยทั่วไปส่วนใหญ่แล้ว ผู้วิจัยคาดคะเนว่าจะยังไม่
เปลี่ยนแปลงมากนัก แต่อาจจะมีการเปลี่ยนแปลง สับเปลี่ยนบางรายวิชาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
บ้าง เช่น รายวิชาศาสนากับโลกปัจจุบัน เป็นวิชาบังคับของวิชาเอกศาสนาเปรียญเทียบ แก่
ผู้ที่ศึกษาระดับศาสนศาสตร์ปีที่ 3-4 รายวิชานี้ อาจจะสับเปลี่ยนมาให้ศึกษาในชั้นศาสนศาสตร์
ปีที่ 2 ก็ได้ เพราะ นักศึกษาทุกท่านควรจะศึกษารายวิชานี้ เป็นวิชาศาสนาบังคับเหมือนกันหมด
เพราะไม่ควรจะศึกษา เฉพาะผู้ที่ศึกษาวิชาเอกศาสนาเปรียญเทียบเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้
คาดคะเนแนวโน้ม คุณวุฒิของผู้สมัคร เข้าศึกษาระดับศาสนศาสตร์ ปีที่ 1 ของสภาการศึกษา
มักจะเป็นผู้สอบได้ประโยคมัธยมศึกษาก่อนปลาย จากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษาของสภาการศึกษา หรือสถานศึกษาสาขาของสภาการศึกษา หรือจากสถานศึกษาอื่น
ประเภทเดียวกัน ที่สภาการศึกษา เห็นสมควรด้วยเหตุผลที่ว่า พระภิกษุสามเณรสนใจศึกษา
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามากยิ่งขึ้น เพราะโรงเรียนประเภทนี้ จัดการ
ศึกษาได้เหมาะสมกับภาวะการณ์ในปัจจุบันนี้

ส่วนแนวโน้มของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะเวลา พ.ศ. 2526 ใน
ด้านหลักสูตรและการสอนนั้น ผู้วิจัยคาดคะเนแนวโน้มว่า โครงสร้างของหลักสูตรปริญญาพุทธ
ศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2526 จะยังไม่เปลี่ยนแปลง เพราะจัดหลักสูตรไว้รัดกุมเหมาะสมดีแล้ว

และคงจะใช้หลักสูตรนี้ไปอีกหลายปี นอกจากนี้ผู้วิจัยคาดคะเนแนวโน้มว่ามหาวิทยาลัย
วิทยาลัยฯ อาจจะต้องตั้งคณะสาธารณสุขศาสตร์ขึ้นอีกคณะหนึ่ง เพื่อให้พระภิกษุสามเณร ได้ศึกษา
นำความรู้ความสามารถไปพัฒนาชนบท (พระมหาดวงศ จิตฺตโสภโณ, สัมภาษณ์) แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณเป็นสำคัญ

ในกรณีวิทยาลัยครูฯ สนศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์วิทยาลัยฯ นั้นมีแนวโน้ม
ว่าจะจัดตั้ง เปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตร วิทยาลัยสงฆ์สงฆ์สถานนา วัดสวนดอก
จังหวัดเชียงใหม่ อีกแห่งหนึ่งนับเป็นวิทยาลัยครูฯ สนศึกษาแห่งที่ 4 และต่อไปหลักสูตร
ประกาศนียบัตร วิทยาลัยฯ คาดคะเนว่าจะเปิดสอนที่วิทยาลัยสงฆ์ภักดีวิทยาลัยฯ วัดแจ้ง
จังหวัดนครราชสีมา (พระมหาพรหม ฌปัญโญ, สัมภาษณ์) เป็นแห่งที่ 5

2. แนวโน้มของการบริหารงานในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ระยะหลัง พ.ศ. 2526

ผู้วิจัยคาดคะเนแนวโน้มของการบริหารงานในสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ว่า โครง
สร้างการบริหารงานภายในเหมือนเดิม แต่คงจะเพิ่มตำแหน่ง รองเลขาธิการ 2 ตำแหน่ง
คือ รองเลขาธิการฝ่ายวิชาการ และรองเลขาธิการฝ่ายธุรการ และตำแหน่งผู้ช่วยเลขา
ธิการ จะมี 4 ตำแหน่ง คือ ผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายปกครอง ผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายวิชาการ
ผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายเผยแผ่และบำเพ็ญประโยชน์ และผู้ช่วยเลขาธิการฝ่ายสาธารณูปการ
(พระมหาพรหม รวิวิโส, สัมภาษณ์) เพื่อเป็นการแบ่งงานกันทำ

แนวโน้มของการบริหารงานด้านบุคลากร ฝ่ายอาจารย์ผู้สอนในสภาการศึกษา
ผู้วิจัยคาดคะเนแนวโน้มว่า อาจารย์ผู้สอนฝ่ายบรรพชิตจะน้อยกว่าอาจารย์ผู้สอนฝ่ายคฤหัสถ์
แต่บุคลากรฝ่ายบริหารงานจะเป็นบรรพชิตมากกว่า เป็นคฤหัสถ์ โดยเฉพาะสภามหาวิทยาลัย
ของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ จะมีกรรมการฝ่ายบรรพชิตมากกว่ากรรมการฝ่าย
คฤหัสถ์

แนวโน้มของการบริหารงานด้านงบประมาณ ในสภาการศึกษา ผู้วิจัยคาด
คะเนว่า คงจะมีประสิทธิภาพดีต่อไป ฐานะการเงินมั่นคงขึ้น เพราะมีมูลนิธิมหาวิทยาลักษณ์
วิทยาลัยฯ ให้การสนับสนุน และจัดหางบประมาณรายรับ-รายจ่าย ให้แก่สภาการศึกษา
ผู้วิจัยคาดคะเนอีกว่า รัฐบาลไทยคงจะเพิ่มงบประมาณให้เพียงพอกับการใช้จ่ายของสภา
การศึกษา

แนวโน้มของการบริหารงานด้านอาคารสถานที่นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่าสภา
การศึกษา ยังจะไม่ขยายสาขาสถานศึกษาเพิ่มขึ้นอีก คงจะเพิ่มและปรับปรุงคุณภาพ ของ
สาขาสถานศึกษาที่มีอยู่ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ส่วนแนวโน้มของการบริหารงานในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์นั้น ผู้วิจัย
คาดคะเนว่า โครงสร้างการบริหารงานภายในส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก นอก
จากมีสภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์แล้ว จะมีคณะกรรมการบริหารมหา
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ประกอบด้วย อธิการบดี เป็นประธาน รองอธิการบดี
เลขาธิการ รองเลขาธิการ คณบดี ผู้อำนวยการสถาบันหรือสำนัก ผู้อำนวยการสถาบันการ
ศึกษา เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และอาจให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสภามหาวิทยาลัย
แต่งตั้ง โดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัยก็ได้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีจำนวนไม่น้อยกว่า
สี่รูป และไม่เกินหกรูป ให้เลขาธิการ เป็นเลขาธิการของคณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัย
ตำแหน่งตั้งแต่อธิการบดีลงไปถึงหัวหน้าภาควิชา ทุกตำแหน่งบริหารมีวาระในการดำรงตำแหน่ง
คราวละ 4 ปี แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน 8 ปี เว้นแต่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
จะดำรงตำแหน่งตามวาระเพียง 2 ปี ซึ่งอาจจะได้รับแต่งตั้งใหม่อีกก็ได้ (พระมหาดรศักดิ์
จิตต์โสภโณ, สัมภาษณ์)

ในกรณีแนวโน้มของการบริหารงานด้านบุคลากรในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า คณะกรรมการบริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ที่ตั้ง
ใหม่จะเป็นฝ่ายบรรพชิตทั้งหมด ไม่มีคฤหัสถ์แต่สภามหาวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
จะมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเป็นคฤหัสถ์ 5 ท่าน นอกจากนั้นเป็นบรรพชิตทั้งหมด ในคณาจารย์
ฝ่ายอาจารย์ผู้สอนจะเป็นคฤหัสถ์มากกว่าบรรพชิต เช่นเดียวกับสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ทั้งนี้ เป็นเพราะมหาวิทยาลัยสงฆ์ ยังขาดอาจารย์ผู้สอนเฉพาะรายวิชาเกี่ยวกับทางโลกอยู่อีกมาก
จึงมีความจำเป็นต้องเชิญอาจารย์พิเศษภายนอกที่เป็นคฤหัสถ์มาสอนเป็นรายชั่วโมง หรือราย
คาบแล้วแต่กรณี

ในกรณีแนวโน้มของการบริหารงานด้านงบประมาณในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ อาจจะตั้ง กองคลังขึ้น เพื่อทำหน้าที่
บริหารเกี่ยวกับค่านางบประมาณรายรับ-รายจ่ายโดยเฉพาะ และกองคลังนี้สังกัดก็อยู่ในสำนักงาน
อธิการบดี สมควรมีไวชาวัจร เป็นคฤหัสถ์ แต่ผู้อำนวยการกองคลังควร เป็นบรรพชิต

ในกรณีแนวโน้มของการบริหารงานด้านอาคารสถานที่นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มหาวิทยาลัยลงกรมราชวิทยาลัยฯ คงจะขยายสาขาสถานศึกษาในต่างจังหวัดทางภาคเหนือ และภาคใต้ เพื่อเอื้ออำนวยนักศึกษาแก่ชาวชนบทไม่ต้องเดินทางมาศึกษายังกรุงเทพมหานคร แต่จะขยายสาขาสถานศึกษาทางภาคเหนือที่จังหวัดเชียงใหม่ก่อน (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สัมภาษณ์)

3. แนวโน้มของบทบาทมหาวิทยาลัยสงฆ์ต่อสังคมไทยระยะหลัง พ.ศ. 2526

ในกรณีแนวโน้มของบทบาทในการผลิตบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งระยะหลัง พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งจะผลิตบัณฑิตได้มากขึ้นกว่าปีก่อน ๆ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ทางแผนการรับนิสิตชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526-2530 ปีละ 30 ท่าน ในแต่ละวิชาเอกซึ่งมี 15 วิชาเอก ดังนั้นในแต่ละปีจะรับนิสิตชั้นปริญญาตรี ปีที่ 1 รวมแล้วทุกวิชาเอก จำนวน 450 ท่าน ถ้าเปิดสอนไม่ถึง 15 วิชาเอก นิสิตชั้นปริญญาตรี ปีที่ 1 ก็จะต้องลดลงตามสัดส่วนไปด้วย

ตารางที่ 26 จำนวนนิสิตแต่ละวิชาเอกที่จะรับเข้าศึกษาในแต่ละปี ระหว่างปี พ.ศ. 2526-2530

ชั้นบาลีอุคคศึกษา	ปีการศึกษาและจำนวนนิสิต				
	2526	2527	2528	2529	2530
ปีที่ 1	30	30	30	30	30
ปีที่ 2	-	30	30	30	30
ปีที่ 3	-	-	30	30	30
ปีที่ 4	-	-	-	30	30
รวม	30	60	90	120	120

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ในกรณีแนวโน้มของบทบาทในการวิจัยค้นคว้าของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ระยะเวลาหลัง พ.ศ. 2526 ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คงจะมีผลงานการวิจัย ของอาจารย์และนิสิตนักศึกษา ปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐานอย่างแน่แท้ เพราะหลักสูตรชั้นปริญญาตรี พ.ศ. 2526 ได้กำหนดรายวิชาการวิจัย ให้นิสิตนักศึกษา ได้ศึกษาทุกท่าน และเป็นวิชาบังคับด้วย

ในกรณีแนวโน้มของบทบาทในการให้บริการทางวิชาการแก่สังคมของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ระยะเวลาหลัง พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง จะมีบทบาทการให้บริการทางวิชาการ พระพุทธศาสนาแก่สังคมไทย ทั้งกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ด้วยวิธีบรรยายธรรม อบรมจริยธรรมตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หรือหน่วยงานต่าง ๆ มากเพิ่มขึ้น นอกจากนี้จะมีการบรรยายธรรมทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีโทรทัศน์ตามโอกาสอันสมควร เพิ่มมากขึ้นด้วย

ในกรณีแนวโน้มของบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติระยะเวลาหลัง พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยคาดคะเนว่า สภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัยฯ คงจะได้จัดพิพิธภัณฑสถาน อ.ป.ร. ในวัดบวรนิเวศวิหาร ด้านศิลปวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น ส่วนมหาวิทยาลัยกษัตริย์ราชวิทยาลัยฯ คงอาจจะได้ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยด้วยวิธีจัดหลักสูตรการศึกษาทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น

4. แนวโน้มของรัฐบาลไทยที่มีต่อการรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยสงฆ์

ในการมีการรับรองวิทยฐานะของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งนั้น ผู้วิจัยพบว่า แม้มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งจะได้การรับรองวิทยฐานะว่า เป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2512 แล้วก็ตาม แต่ทางรัฐบาลไทยยังไม่พระราชบัญญัติรับรองวิทยฐานะ มหาวิทยาลัยสงฆ์ให้ถูกต้อง ทั้งที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งสามารถไปศึกษาต่อในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ แต่ไม่สามารถศึกษาต่อภายในประเทศได้ นับเป็นเรื่องแปลกแต่จริง

ความพยายามที่จะให้รัฐบาลไทยรับรองวิทยฐานะ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ได้มีมาหลายครั้งแล้ว (พระราชวรภู่, สัมภาษณ์) พอสรุปได้ดังนี้

ในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลได้ ร่างพระราชบัญญัติเพื่อรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร แต่รัฐบาลซึ่งมี จอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรีได้ล้มเลิกลง เพราะถูกยักยอกจากกรปกครอง ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไปด้วย

ในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลไทยสมัยคณะปฏิวัติ ซึ่งจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัตินี้ ฝ่ายอำนวยการศึกษาและสาธารณสุขของคณะปฏิวัติ ได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง มีเลขาธิการของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งร่วมด้วย คณะอนุกรรมการได้ร่างประกาศคณะปฏิวัติขึ้น เพื่อรับรองวิทยฐานะทุกระดับของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง แต่ในระหว่างรอคำเนิการขั้นสุดท้าย คณะปฏิวัติชุดนั้นก็ได้ล้มเลิกลง เพราะมีการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 เรื่องพระราชบัญญัตินี้จึงค้างอยู่

เมื่อคณะปฏิวัติ ได้เปลี่ยนมาปกครองในระบบธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2515 แล้ว จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีอีก มีสภานิติบัญญัติทำหน้าที่ออกพระราชบัญญัติ ให้นำเรื่องประกาศคณะปฏิวัติ เพื่อรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยสงฆ์ มาดำเนินการต่อ แต่ต้องเปลี่ยนเป็นร่างพระราชบัญญัติรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัย ในวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2516 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้ เพื่อนำเสนอสภานิติบัญญัติประกาศใช้ เป็นพระราชบัญญัติต่อไป พอได้เกิดวามทวิวิധค วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 รัฐบาลอันมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลง ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงตกไปด้วย

ในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงฆ์ ออกเป็น 2 ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสภากการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย และร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหจุฑาลงกรณราชวิทยาลัย คณะรัฐมนตรีพิจารณา ลงมติเห็นชอบรับหลักการร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนั้น เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2517 และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองนี้เสร็จ ก็พอดีถึงระยะเปลี่ยนแปลงรัฐบาลอีก ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงกล่าวถึงจริงก็อีก

ในสมัยรัฐบาลมี ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี
ชุดใหม่ได้ลงมตินำเอาร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับที่ค้างจากรัฐบาลสมัยนายสัญญา ธรรมศักดิ์
เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเสร็จแล้วนั้น เสนอต่อสภาผู้แทน
ราษฎร สภาผู้แทนราษฎร มีมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัติทั้งสองด้วยคะแนนเสียง เป็นเอก
ฉันท์ ในวาระที่ 1 เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2518 ในระหว่างการพิจารณาของกรรมา
ธิการรัฐสภา ก็ได้มีพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นร่างพระราชบัญญัติทั้งสองจึงตก
ไปอย่างน่าเสียดาย

ในปี พ.ศ.2519 สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ สร.0203/
9705, สร.0203/9856 และ สร.0203/9973 ลงวันที่ 9, 10 และ 11 มิถุนายน 2519
แจ้งกระทรวงศึกษาธิการให้เสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลียงสองแห่ง
ของนายประมวล กุลมาตย์ จำนวน 2 ฉบับ และนายเปลื้อง พลโยธา จำนวน 1 ฉบับ
กระทรวงศึกษาธิการ ได้มีคำสั่งที่ 380/2519 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2519 ตั้งคณะกรรมการ
คณะหนึ่งขึ้นมาพิจารณา พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลียงสองแห่งนี้ กรรมการคณะนี้มีกรรมการ
มหาเถรสมาคมร่วมเป็นกรรมการด้วยคือ พระวิสุทธาชิบดี (ไสว)

ครั้นถึง วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ.2519 มหาเถรสมาคม ได้ประชุม
ครั้งที่ 21/2519 ได้พิจารณาเรื่องพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลียงสองแห่ง ซึ่งพระวิสุทธาชิบดี
(ไสว) ถวายที่ประชุม และมีมติให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง จำนวน 15 ท่าน เพื่อ
พิจารณาพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลียงเหล่านี้

ต่อมาในวันที่ 21 กันยายน พ.ศ.2519 นายประจวบ คำบุญตัน รอง
อธิบดีกรมการศาสนาถวายความเห็นแก่มหาเถรสมาคมว่า สมควร เสนอร่างพระราชบัญญัติ
มหาวิทยาลัยสงขลียงใหม่ ในรูปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ ให้ครอบคลุมการศึกษาของสงฆ์
ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับต้น, กลาง, สูงและภาคการศึกษาพิเศษ จะเป็นผลดีต่อพระพุทธศาสนา
มาก (จิระศักดิ์ ไทยานนท์, สัมภาษณ์)

มหาเถรสมาคมได้ประชุมครั้งพิเศษในวันจันทร์ที่ 27 กันยายน พ.ศ.2519
มีมติให้กรมการศาสนาดำเนินการเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ เสนอกระทรวง

ศึกษาธิการ ตราเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ต่อมาในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการ เมืองขึ้นอย่างไม่คาดฝัน คณะปฏิรูปการปกครองได้ยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลซึ่ง ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี รัฐบาลชุดนี้จึงสิ้นสุดลง ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์อันหุคชะงักอีก

ในปี พ.ศ. 2520 ดร. ภิฑูโช สาสท เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ สมัยรัฐบาลนายธานินทร์ ไกรวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ให้นำเรื่องนี้มาพิจารณาต่อจากรัฐบาลชุดก่อน กระทรวงศึกษาธิการพิจารณาเห็นว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์สมควรครอบคลุมการศึกษาของคณะสงฆ์ทุกระดับ เพื่อเป็นการศึกษาของคณะสงฆ์ การตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้สมควรจัดทำโดยคณะสงฆ์เท่านั้น จึงมอบหมายให้กรมการศาสนา นำร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ทุกฉบับ เสนอมหาเถรสมาคมพิจารณา เลือกรหัสแก้ไขเพิ่มเติม หรือร่างขึ้นใหม่เพียงฉบับเดียว

มหาเถรสมาคมได้พิจารณาในคราวประชุม ครั้งที่ 3/2520 เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2520 มีมติยืนยันร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ พ.ศ. .... เพื่อดำเนินการ ในที่สุดมหาเถรสมาคมได้ประชุม ครั้งที่ 11/2520 เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 รับหลักการและเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ พ.ศ. .... ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการได้นำร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ พ.ศ. .... เสนอในการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2520 คณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติรับหลักการ และส่งต่อไปให้คณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา คณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาพระราชบัญญัตินี้แล้ว ได้แก้ไขจากที่มหาเถรสมาคม ร่างมา 17 มาตรา เป็น 27 มาตรา และนำเสนอมหาเถรสมาคม เพื่อพิจารณาเห็นชอบก่อนดำเนินการต่อไป มหาเถรสมาคม ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ที่คณะกรรมการกฤษฎีกาแก้ไขแล้ว ในคราวประชุม ครั้งที่ 24/2520 เมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2520 มีมติให้ตั้งกรรมการคณะหนึ่ง จำนวน 9 ท่าน พิจารณาร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งสงฆ์ที่คณะกรรมการกฤษฎีกาแก้ไขใหม่ แล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม

จนกระทั่งถึงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ.2523 สำนักงานเลขาธิการนายก
รัฐมนตรี ได้มีหนังสือที่ สร.0203/23795 แจ้งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ว่า
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือเตือนเรื่อง การพิจารณาพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งสงฆ์แล้ว 2 ครั้ง แต่ยังไม่มีการตอบ จึงเห็นสมควรเร่งพิจารณาไว้อีก

จนถึงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2526 กรมการศาสนาได้มีนโยบายที่
จะส่งเสริมการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยเฉพาะการรับรองคุณวุฒิประโยคเปรียญธรรม 9
(ป.ธ.9) และปริญญาตรี ศ.บ. และ พธ.บ. ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง อธิบดีกรม
การศาสนา (นายอำเภอ วุฒิจันทร์) ได้นำเรื่องเสนอกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณา
ดำเนินการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมาน แสงมลิ) ได้ดำเนินการเมื่อวันที่ 11
มีนาคม พ.ศ.2526 ได้นำเรื่องนี้เสนอที่ประชุมอธิบดี

ต่อมาในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ.2526 ที่ประชุมอธิบดีมีมติว่าเห็นชอบใน
หลักการที่จะรับรองคุณวุฒิการศึกษาประโยคเปรียญธรรม 9 (ป.ธ.9) และปริญญาจากมหา
วิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง และมอบหมายให้กรมการศาสนาคิดค้นประสานงานกับทบวงมหา
วิทยาลัย และสำนักงาน ก.พ. เป็นการภายใน อธิบดีกรมการศาสนาได้ประสานงานกับ
ทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งได้ติดต่อรับรองปลัดทบวงมหาวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร
ศรีสอน) แล้วตกลงให้กรมการศาสนาทำเรื่องขอรับรองคุณวุฒิประโยคเปรียญธรรม 9
(ป.ธ.9) และปริญญาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เสนอทบวงมหาวิทยาลัย ด้วยวิธี
ทำในลักษณะหนังสือราชการจากปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเรื่องไปให้ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย
พิจารณาตามหนังสือที่ ศธ.0404/17289 ลงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2526 เรื่องนี้จึง
อยู่ในระหว่างการดำเนินงานที่กองวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย คาดว่าจะเสร็จอย่างแน่นอน

ทางด้านสำนักงาน ก.พ. อธิบดีกรมการศาสนาได้พบปะปรึกษาหารือ กับ
เลขาธิการสำนักงาน ก.พ. เมื่อวันที่ 10 และ 16 มิถุนายน พ.ศ.2526 รวม 2 ครั้ง
เลขาธิการสำนักงาน ก.พ. มีความเห็นว่า ในการพิจารณาที่ราคาคุณวุฒิประโยคเปรียญธรรม
9 (ป.ธ.9) และปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง ให้มีสิทธิศึกษาต่อและเข้ารับ
ราชการเมื่อลาสิกขาแล้ว มีทางเป็นไปได้มาก ในกรณีคุณวุฒิ ศ.บ. และ พธ.บ. อาจจะ

ต้องรอดผลการพิจารณาของทบวงมหาวิทยาลัยก่อน ส่วนคุณวุฒิ ป.ช.9 สำนักงาน ก.พ. คงจะพิจารณาให้ก่อนได้ เพราะ เป็นการส่งเสริมยกย่องการศึกษาพระปริยัติธรรม แต่ในการนี้ ใครขอให้กระทรวงศึกษาธิการ เทียบคุณวุฒิประโยคเปรียญธรรม ระดับต่าง ๆ กับคุณวุฒิตามหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนใหญ่ ได้ระดับกว่าที่เทียบคุณวุฒียูนิเิม

ในการนี้กรมการศาสนา ได้ทำหนังสือที่ ศ.ช.0404/564 ลงวันที่ 23 มิถุนายน 2526 ถึงปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเสนอให้กระทรวงศึกษาธิการพิจารณา เทียบคุณวุฒิการศึกษาประโยคเปรียญธรรมระดับต่าง ๆ กับคุณวุฒิตามหลักสูตรการศึกษาในระบบโรงเรียนใหญ่ ได้ระดับกว่าที่เทียบอยูยูนิเิม

ครั้นถึงวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2526 ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายสมาน แสงมณี 2526: 27-28) ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องการเทียบความรู้ วุฒิเปรียญธรรม ดังนี้ ... 1. เปรียญธรรม 3 ประโยค (ป.ช.3) เทียบเท่ากับชั้นศึกษา ตอนต้นตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พ.ศ.2521 (ม.3) โดยไม่ต้องออกไปเทียบความรู้ 2. เปรียญธรรม 5 ประโยค (ป.ช.5) และประสบการณ์ในการสอนวิชาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม หรือแผนกบาลีหรือในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ไม่น้อยกว่า 1 ปี โดยมีเวลาสอนไม่น้อยกว่า 300 ชั่วโมง เทียบเท่ากับชั้นศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2524 (ม.6) โดยให้กรมการศาสนาเป็นผู้รับรองประสบการณ์ และกรมวิชาการ เป็นผู้ออกไปเทียบความรู้ให้ ...

ต่อมาในวันอังคารที่ 27 มีนาคม พ.ศ.2527 กระทรวงศึกษาธิการได้เสนอร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. .... ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งมีพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีมีมติรับหลักการ เพื่อนำเสนอรัฐสภา ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติต่อไป

ผู้วิจัยคาดคะเนแนวโน้มของรัฐบาลไทยที่มีต่อการรับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัย สองแห่งสองแห่งว่า ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. .... มี 13 มาตรา คงจะผ่านการพิจารณาของรัฐสภาไทย 3 วาระรวด อย่างไม่ชักช้า แล้วประกาศใช้ เป็นพระราชบัญญัติต่อไป ทั้งนี้เพราะเป็นพระราชบัญญัติเกี่ยวกับสถาบันศาสนาอันเป็นหลักยึดมั่นของปวงชนชาวไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 จากจำนวนประชากรในประเทศไทย

ตอนที่ 4 สรุปและวิเคราะห์

ก. ยุคปัจจุบันของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย (พ.ศ. 2525-2526)
 มีพัฒนาการพอสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2525 หลักสูตรการศึกษาชั้นปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต
 ยังใช้ตามหลักสูตรเดิม พอถึงปีการศึกษา 2526 ได้เริ่มใช้หลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต
 พ.ศ. 2526 ที่ไปปรับปรุงใหม่ ตามหลักสูตรนี้จะปรับปรุง เปลี่ยนแปลง เพียงรายวิชาบางราย
 วิชาให้เหมาะสมเท่านั้น แต่โครงสร้างของหลักสูตรยังไม่เปลี่ยนแปลง มี วิชาศาสนากับ
 50 หน่วยกิต, วิชาพื้นฐานทั่วไป 34 หน่วยกิต, วิชาเอก 52 หรือ 48 หน่วยกิต, วิชาเลือก
 หรือวิชาโท 8 หรือ 16 หน่วยกิต รวมทั้งสิ้นไม่น้อยกว่า 144 หน่วยกิต โดยมีระยะเวลาการ
 ศึกษาภาควิชาการ 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษา และภาคปฏิบัติ อีก 1 ปี ส่วนหลักสูตรระดับ
 คำว่าอุดมศึกษา ได้แบ่งเป็น ชั้นบูรพศึกษา 1 ปี และเตรียมศาสนศาสตร์ ปีที่ 1-2-3 รวม
 3 ปี รวมเวลาศึกษาความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรชั้นบูรพศึกษา และชั้นเตรียมศาสนศาสตร์ รวม
 4 ปี

การบริหารงานของสภาการศึกษา มหามกุฏราชวิทยาลัย ในยุคปัจจุบันนี้ใช้
 ระบบสภามหาวิทยาลัย ตามคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่องการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พ.ศ.
 2512 ส่วนบทบาทของสภาการศึกษา ที่มีต่อสังคมไทยอย่างเด่นชัด ได้แก่ การผลิตบัณฑิต,
 การให้บริการทางวิชาการ พระพุทธศาสนาแก่สังคมไทย และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ผู้วิจัยจะนำประเด็นสำคัญที่เกี่ยวกับพัฒนาการในยุคปัจจุบันนี้มาวิเคราะห์ คือ
 ประการแรก มูลเหตุในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เป็นหลักสูตรปริญญาศาสน
 ศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยพบว่า มีมูลเหตุใหญ่ 3 อย่าง ดังนี้

1. หลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิตฉบับเก่าใช้มาหลายปีแล้ว เห็นสมควร
 จะมีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับกาลสมัย หลักสูตรเดิมจะไม่มีแนวสังเขปรายวิชา
 แต่หลักสูตรใหม่ระดับปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2526 จะมีแนวสังเขปรายวิชาไว้อย่าง
 ชัดเจน สะดวกแก่ผู้สอนและผู้ศึกษา แต่โครงสร้างของหลักสูตรใหม่ ยังคงใช้ตามโครงสร้าง
 ของหลักสูตรเดิม พ.ศ. 2518 ทุกประการ เพราะเห็นว่าโครงสร้างของหลักสูตรนี้เหมาะสม
 ดีแล้ว

2. สภากการศึกษา ต้องปรับปรุงหลักสูตร ระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา พ.ศ. 2524 ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้จัดชั้นบูรพศึกษา 1 ปี และชั้นเตรียมศาสตราจารย์ 3 ปี ในชั้นเตรียมศาสตราจารย์ ปีที่ 1-3 นี้ได้ศึกษาตามหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ชั้นมัธยม ปีที่ 4-5-6 ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นผลดีแก่พระภิกษุสามเณร ที่สำเร็จการศึกษาในระดับนี้จะได้รับรองวิทยฐานะจากกระทรวงศึกษาธิการ มีศักดิ์และสิทธิแห่งประกาศนียบัตรทุกประการ

3. เพื่อนำหลักสูตรปริญญาศาสตราจารย์ พ.ศ. 2526 นี้เสนอต่อรัฐสภาไทย ซึ่งจะได้ใช้เป็นหลักฐานประกอบในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. .... แล้วจะได้ประกาศใช้เป็นพระราชบัญญัติต่อไป หากไม่มีอุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่งเสียก่อน อย่างที่เคยประสมมา

ประการที่สอง ในชั้นระเบียบการวัดผล การศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาศาสตราจารย์ พ.ศ. 2526 ของสภากการศึกษา นี้ ผู้วิจัยพบว่า สภากการศึกษา ให้เสรีภาพในการวัดผลการศึกษาแก่อาจารย์ผู้สอนมาก ซึ่งกล่าวไว้ในข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาระดับปริญญาตรี (สภากศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย 2526: 125-126) ว่า ...การวัดผลครั้งสุดท้ายของแต่ละรายวิชาที่สอนจบหลักสูตรซึ่งกำหนดไว้ในภาคการศึกษานั้น มีการประกาศให้นักศึกษาทราบล่วงหน้า กำหนดเวลาและวิธีการสอบ ให้อยู่ในดุลพินิจของอาจารย์ประจำรายวิชาหรือภาควิชาเจ้าของรายวิชา ... นอกจากนี้ผู้วิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปริญญาปีที่ 4 เกือบทุกวิชา ต้องสอบเป็นภาษาอังกฤษ เว้นแต่รายวิชาที่ต้องใช้ภาษาไทย โดยเฉพาะเช่น แผลอังกฤษ เป็นไทยเท่านั้น (พระมหาดร. รวีวิไล, สัมภาษณ์) ในกรณีนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงผลดี และผลเสีย ในการที่นักศึกษาชั้นปริญญาปีที่ 4 เกือบทุกวิชาต้องสอบเป็นภาษาอังกฤษ ดังนี้

ผลดี คือ

1.. ทำให้นักศึกษาได้กระตือรือร้นช่วยศึกษาภาษาอังกฤษ ให้รู้แจ้งและสามารถนำไปใช้ในการประกาศศาสนาทั่วโลก ทำให้พระพุทธศาสนาแผ่ขยายออกไปนานาประเทศ เพราะชาวโลกส่วนใหญ่พูดภาษาอังกฤษ

2. เมื่อนักศึกษารูภาษาอังกฤษดีแล้ว สามารถอ่านตำราภาษาอังกฤษเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รู้ทันเหตุการณ์ของโลก แล้วนำเรื่องต่าง ๆ เหล่านั้นมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ศาสนาพุทธได้เป็นอย่างดี

3. เป็นผลดีแก่นักศึกษาที่จะไปศึกษาต่อยังต่างประเทศที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการศึกษาต่อระดับปริญญาโท และเอกต่อไป

ส่วนผลเสีย คือ

1. เกิดความสับสนเปลืองทางการศึกษาของนักศึกษาบางท่าน ที่จะต้องมาคร่ำเคร่งกับภาษาอังกฤษในเกือบทุก ๆ วิชา ทั้ง ๆ ที่นักศึกษาบางท่านมีความรู้ความสามารถดี ตอบข้อสอบเป็นภาษาไทยได้อย่างถูกต้องชัดเจน แต่เมื่ออ่านภาษาอังกฤษ จึงมีความขัดสน ไม่สามารถตอบเป็นภาษาอังกฤษตามใจประสงค์ได้ ทำให้สับสน เกิดความสับสนเปล่าโดยใช่เหตุอันสมควร เกิดความเบื่อหน่ายทอดถอยและเลิกศึกษากลางคันไปก็มี

2. เป็นการ เทิดทูนจักรวรรดินิยมภาษาอังกฤษ ไม่ส่งเสริมวัฒนธรรมไทย คำภาษาไทย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้หมายความว่า ในหลักสูตรภาษาอังกฤษเลย สมควรศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษที่จำเป็นแก่สมณวิสัย เมื่อศึกษารายวิชาภาษาอังกฤษใดแล้ว ก็ขอที่จะสอบเป็นภาษาอังกฤษในรายวิชานั้น ๆ ได้ ผู้วิจัยเห็นว่าไม่มีความจำเป็นใด ๆ เลยที่จะต้องสอบเป็นภาษาอังกฤษหมดเกือบทุกวิชา น่าจะให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย อันเป็นภาษาของชาติไทยบ้าง และผู้สำเร็จการศึกษาส่วนใหญ่มักจะใช้ภาษาไทยเผยแผ่พุทธศาสนาในประเทศไทย เว้นแต่เป็นพระธรรมทูตต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งเป็นส่วนน้อย ผู้วิจัยไม่คาดหวังเลยที่จะให้ชาวต่างประเทศมานับถือพระพุทธศาสนา แต่ผู้วิจัยมีความคาดหวังอย่างแนบแน่นประสงค์จะให้ชาวไทยทุกหมู่เหล่าในประเทศไทยได้ช่วยกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาให้อยู่ในจิตใจอย่างแนบแน่น และมีความรู้ดีในทางพระพุทธศาสนา เมื่อกำลังตั้งมั่น ให้พระพุทธศาสนาสถิตสถาพรอยู่ในประเทศไทยสืบไปจะดีกว่า อนึ่งแต่เดิมมาพระภิกษุสามเณรหรือคฤหัสถ์ที่จะศึกษารายวิชาบาลี ต้องศึกษาอักษรขอมก่อน เมื่อรู้อักษรขอมแล้ว จึงศึกษารายวิชาบาลีได้ เพราะสมัยก่อนภาษาบาลีจารด้วยอักษรขอมทั้งสิ้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเห็นความยากลำบากในการศึกษารายวิชาบาลีในกรณีจึงทรงพระนิพนธ์ ตำราเกี่ยวกับภาษาบาลี

เป็นภาษาไทยหมด เพื่อให้พระภิกษุสามเณร หรือคฤหัสถ์ ได้ศึกษาภาษาบาลีด้วยอักษรไทย
 อย่างสะดวกสบายไม่ต้องมาเสียเวลากับการศึกษาอักษรขอมเสีย นับเป็นพระกรุณาธิคุณ
 อย่างสิ้นพนทนาที่สุกมิได้ พระองค์ทรงสลักแฉกอักษรขอมทิ้งเสีย แล้วใช้อักษรไทยแทนอักษร
 ขอมอย่างสิ้นเชิง เพื่อความเป็นเอกราชของชาติไทยทางด้านภาษาไทย แต่เหตุไฉนสภาการ
 ศึกษาจึงต้องให้นักศึกษาชั้นปริญญาปีที่ 4 แยกแอกภาษาอังกฤษไว้แล้ว น่าจะดำเนินการตาม
 พระดำริ และพระนโยบายในสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ดังกล่าว
 แล้วข้างต้นจะดีกว่า ผู้วิจัยขอกราบประทานอภัยในครั้งนี้อย่างตรงไปตรงมา
 ทั้งนี้เพื่อการศึกษาของมหาวิทยาลัยสงฆ์จะได้เจริญก้าวหน้าต่อไปไม่หยุดยั้ง และสถิตสถาพร
 มั่นคงในประเทศไทยสืบไป

ประการที่สาม การบริหารงานทุก ๆ ด้านของสภาการศึกษา ในยุคปัจจุบัน
 นี้ ผู้วิจัยพบว่า ไม่มีอุปสรรคใด ๆ เพราะมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูง
 สายการบริหารงานยังใช้ตามเดิมยังไม่เปลี่ยนแปลง

ประการที่สี่ ในด้านบทบาทของสภาการศึกษา ที่มติดังคมไทยนั้นผู้วิจัย
 พบว่า บทบาทในการผลิตบัณฑิตยังเป็นบทบาทสำคัญอันดับที่หนึ่ง ไม่เปลี่ยนแปลง บทบาทที่รอง
 ลงไปคือ การให้บริการทางวิชาการแก่พระพุทธรักษาแก่มติสังคมไทย และกระทำได้ดียิ่งขึ้น
 กว่ายุคใด ๆ เช่น การเผยแพร่พุทธธรรมทางวิทยุกระจายเสียง และโทรทัศน์ ในปี พ.ศ.
 2526 จำนวน 450 ครั้ง เป็นต้น บทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติที่เด่นชัด
 ในยุคปัจจุบันนี้ของสภาการศึกษา คือ การจัดพิมพ์บัณฑิตอักษร ก.ป.ร. เป็นที่รวบรวมศิลปะ
 และวัฒนธรรมของชาติไทย ไว้อย่างเป็นระบบมีระเบียบแบบแผนส่วนบทบาทในการวิจัยยังไม่
 ปรากฏเด่นชัด มีแต่การแต่งตำรา และผลงานค้นคว้าแปลอรรถกถา เพื่อใช้เป็นตำราประกอบ
 ในการศึกษาพระปริยัติธรรม

ข. ยุคปัจจุบันของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พ.ศ. 2525-2526) มีพัฒนาการ
 พอสรุปได้ว่า ในปี พ.ศ. 2525 ยังคงใช้หลักสูตรระดับบาลีอุดมศึกษา นับเก้าอักษรมติเดิม
 เมื่อเริ่มมีการศึกษา 2526 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ประกาศใช้หลักสูตรระดับบาลี
 อุดมศึกษา พ.ศ. 2526 ที่ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ และได้เปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตร

การศึกษานี้เป็นวิชาแกนพุทธศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 35 หน่วยกิต, วิชาพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 41 หน่วยกิต, วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 50 หน่วยกิต, วิชาโท ไม่น้อยกว่า 18 หน่วยกิต และวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษากฎวิชาการระบบหน่วยกิต จำนวน 4 ปี หรือ 8 ภาคการศึกษา และภาคปฏิบัติไม่มี หน่วยกิตอีก 1 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ได้ปรับปรุงหลักสูตรประกาศนียบัตรครุศาสตรศึกษาศึกษาของวิทยาลัยครุศาสตรศึกษา และได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างของหลักสูตรใหม่เป็น วิชาแกนพุทธศาสตร์ อย่างน้อย 30 หน่วยกิต, วิชาพื้นฐานทั่วไป อย่างน้อย 24 หน่วยกิต, วิชาชีพครู (วิชาการศึกษา) อย่างน้อย 24 หน่วยกิต และวิชาเอก (วิชาเฉพาะ) อย่างน้อย 24 หน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตร ไม่น้อยกว่า 100 หน่วยกิต ใช้เวลาศึกษา 2 ปี หรือ 4 ภาคการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรครุศาสตรศึกษานี้ได้เริ่มใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2526 เป็นต้นไป ส่วนหลักสูตรระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบาลีออบรมศึกษา (โรงเรียนผู้ใหญ่บาลีออบรมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์) ใช้เวลาศึกษา 1 ปีครึ่ง หรือ 3 ภาคการศึกษา (ภาค การศึกษาระยะ 6 เดือน), โรงเรียนบาลีสหศึกษาศึกษา ใช้เวลาศึกษา 3 ปี สอนตามหลักสูตร โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ชั้นมัธยม ปีที่ 1-2-3 ของกระทรวงศึกษาธิการ และโรงเรียนบาลีตรีชมอุดมศึกษา ใช้เวลาศึกษา 3 ปี สอนตามหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาชั้นมัธยม ปีที่ 4-5-6 ของกระทรวงศึกษาธิการ

การบริหารงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในยุคปัจจุบันนี้ ใช้ระบบ สภามหาวิทยาลัย เช่นเดียวกับสภามหาวิทยาลัยของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ บพมาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่มีต่อสังคมไทยอย่างเด่นชัด ได้แก่ การผลิตพุทธ ศาสตร์บัณฑิต, ประกาศนียบัตรครุศาสตรศึกษา (เทียบเท่า ป.กศ.สูง), ม.6 และ ม.3 หรือ หลักสูตรการศึกษานู๋ใหญ่ ระดับ 4 เป็นจำนวนมาก บพมาทรองลงไป ได้แก่ การให้บริการ ทางวิชาการ พระพุทธศาสนาสังคมไทย บพมาทรองลงไปอีก ได้แก่ การวิจัยค้นคว้า และ บพมาทรองลงไปคือ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

ผู้วิจัยจะนำเสนอประเด็นสำคัญเกี่ยวกับพัฒนาการในยุคปัจจุบันของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ มาวิเคราะห์ คือ

ประการแรก มูลเหตุในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เป็นหลักสูตรระดับชาติ
อุดมศึกษา (หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต) พ.ศ. 2526 นั้น ผู้วิจัยพบว่า มีมูลเหตุใหญ่ ๆ
2 อย่าง ดังนี้

1. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2516 นั้นเป็นหลักสูตรที่ใช้
มาราว 10 ปีแล้ว ยังมิได้ปรับปรุงเลย ไม่ทันสมัย มุ่งให้ศึกษารูปร่าง ๆ มากกว่ารู้ลึกซึ่ง
ได้กำหนดรายวิชาไว้มากมาย แต่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดของแต่ละวิชาไว้ ทำให้เกิดความ
ยุ่งยากสับสนกัน เนื้อหาแก่ผู้สอนและผู้ศึกษาขาดการเตรียมตัวล่วงหน้า หรือศึกษาค้นคว้าเพิ่ม
เติม นอกจากนี้ยังมีปัญหาหลักสูตร เก่ามีจำนวนหน่วยกิตมากเกินไปต้องศึกษาไม่น้อยกว่า 200
หน่วยกิต เกินเกณฑ์มาตรฐานว่าด้วยหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ของทบวง
มหาวิทยาลัย ซึ่งกำหนดให้การศึกษา ระดับปริญญาตรี ไม่น้อยกว่า 120 หน่วยกิตและไม่เกิน
150 หน่วยกิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ เห็นว่าสมควรจะจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับ
เกณฑ์มาตรฐานว่าด้วยหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัย
เพื่อประโยชน์ในการที่จะให้รัฐบาล รับรองวิทยฐานะมหาวิทยาลัยสงฆ์ในอนาคตต่อไป (พระ
มหาดรณงค์ จิตฺตโสภโณ, สัมภาษณ์) จึงได้ปรับปรุงหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ.
2526 ขึ้น

2. หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) ยังไม่ได้รับรองวิทยฐานะ
จากรัฐบาลไทย จึงมีความจำเป็นต้องปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เพื่อนำหลักสูตรนี้เสนอต่อรัฐสภา
ไทยซึ่งจะได้นำไปใช้เป็นหลักฐานประกอบในการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ ผู้
สำเร็จวิชาการพระพุทธศาสนา พ.ศ. .... แล้วจะได้ประกาศใช้ เป็นพระราชบัญญัติต่อไป
ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับที่รัฐบาล และรัฐสภาไทยเป็นสำคัญ

ประการที่สอง โครงสร้างของหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526
นั้น ผู้วิจัยพบว่า หลักสูตรนี้ ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาอย่างน้อยจำนวน 150 หน่วยกิต ซึ่งเกินเกณฑ์
มาตรฐานว่าด้วยหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525 ของทบวงมหาวิทยาลัยไป
จำนวน 30 หน่วยกิต (เกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของหลักสูตรการศึกษา ระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2525
อย่างน้อย 120 หน่วยกิต) คิดเป็น เกินร้อยละ 25

ประการที่สาม การบริหารงานค้ำงงบประมาณนั้น ผู้วิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ยังมีปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่าย เป็นอย่างมาก ต้องใช้จ่ายเกินรายรับทุกปี ฐานะการเงินไม่มั่นคงต้องใช้จำมาก ทั้ง ๆ ที่ใช้จ่ายกันอย่างประหยัดที่สุดแล้ว นำที่รัฐบาลไทยสมควรจะอนุมัติเงินงบประมาณแผ่นดินให้พอเพียงแก่การใช้จ่ายทุกปี การดำเนินงานทั้งหลายของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ก็จะเป็นอย่างราบรื่น ไม่หยุดชะงัก อย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

ประการที่ดี บทบาทของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ที่มีต่อสังคมไทยนั้น ผู้วิจัยพบว่า บทบาทที่สำคัญที่สุด คือ การผลิตพุทธศาสนิกชน (พ.ร.บ.) เพื่อเป็นศาสนทายาทที่ดี บทบาทรองลงไปคือ การให้บริการทางวิชาการ พระพุทธศาสนาแกสังคมไทย เช่น สถาบันวิปัสสนาธุระ ให้บริการในการปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานแก่บรรพชิตและคฤหัสถ์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศทุกวัน และจัดโครงการอบรมศีลธรรมและพัฒนาเยาวชนภาคฤดูร้อน ในปี พ.ศ.2525 จำนวน 31 โครงการกับ ในปี พ.ศ.2526 อีกจำนวน 68 โครงการ เป็นต้น บทบาทในการวิจัย ยังไม่ปรากฏเด่นชัด แต่การแต่งตำรา และการค้นคว้าชำระพระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ กำลังดำเนินการอยู่อย่างไม่หยุดยั้ง ส่วนบทบาทในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาตินี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ กระทำในรูปการจัดหลักสูตร มีรายวิชาเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม เปิดสอนปลูกฝังนิสัย นักศึกษา และนักเรียน ให้เกิดความรู้ และมีเจตคติที่ดีต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติไทย นอกจากนี้ยังได้จัดนิทรรศการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและศาสนา บริเวณมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งนี้ ตามโอกาสอันสมควร เช่น วันสถาปนามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ เป็นต้น

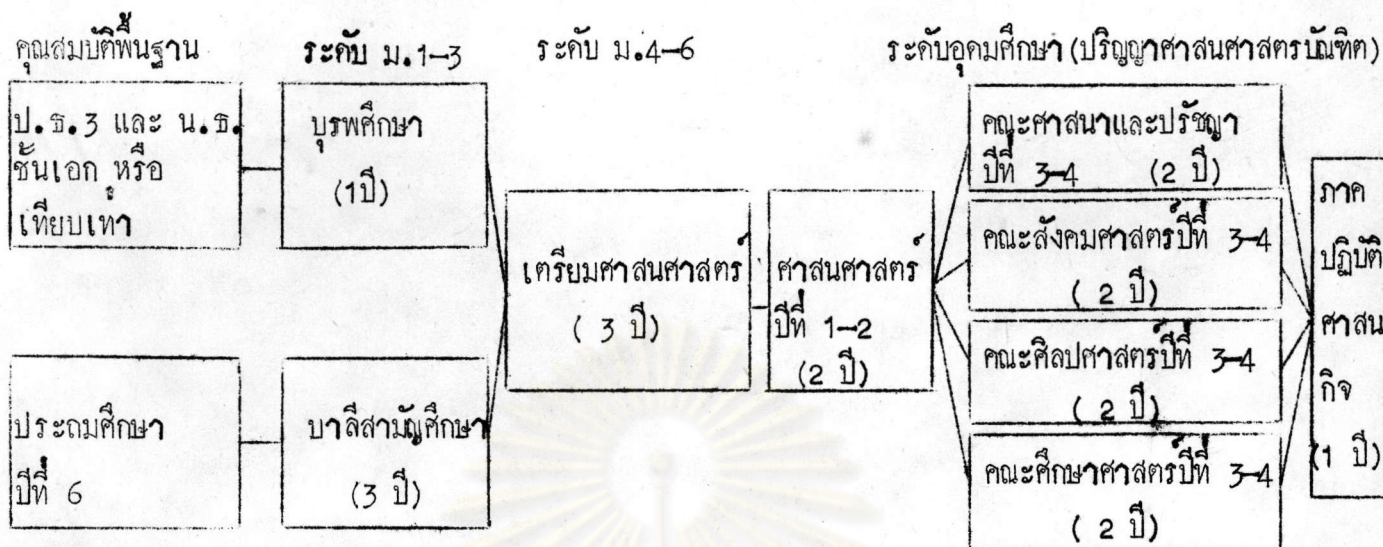
ค. วิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการของสภากการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย กับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในยุคปัจจุบัน (พ.ศ.2525-2526)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่งมีประเด็น สำคัญ ๆ ดังนี้

ประการแรก พัฒนาการด้านหลักสูตรและการสอน ของสภากการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ในยุคปัจจุบันนี้ ผู้วิจัย พบว่า ในปี พ.ศ.2526 แผนการศึกษาของสภากการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ปรับปรุงแผนการศึกษาไว้ ดังนี้

แผนภูมิที่ 14 แผนการศึกษาของสภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยฯ พ.ศ. 2526

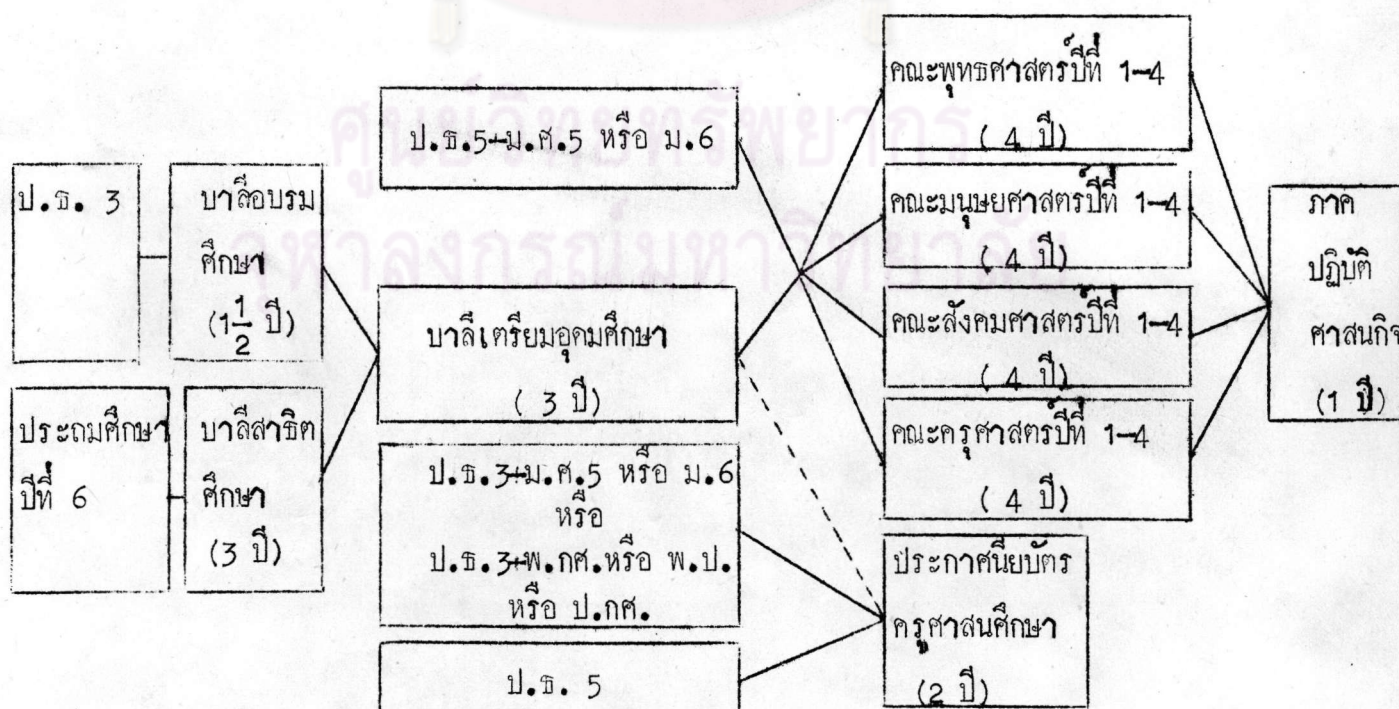

ที่มา แผนกทะเบียนและสถิติ สภาการศึกษามหามกุฏราชวิทยาลัยฯ

ส่วนพัฒนาการงานหลักสูตรและการสอนของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ ในยุคปัจจุบันนี้ ผู้วิจัยพบว่า ในปี พ.ศ.2526 ตามหลักสูตรใหม่ ได้ปรับปรุงแผนการศึกษาไว้ดังนี้

แผนภูมิที่ 15 แผนการศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ พ.ศ.2526

คุณสมบัติพื้นฐาน ระดับ ม.1-3 พระปริยัติธรรมพื้นฐานระดับ ม.4-6 ระดับบาลีอุดมศึกษา

ที่มา สำนักทะเบียนและวัดผลมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยฯ

เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบแผนการศึกษา ระหว่างสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้ว จะพบว่า แผนการศึกษาของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้ศึกษาทุกหมู่เหล่า สามารถยืดหยุ่นได้ และตอบสนองความประสงค์ของผู้ศึกษาที่มีพื้นฐานความรู้แตกต่างกันได้เป็นอย่างดี แต่อาจจะยุ่งยากสลับซับซ้อนถ้าดำเนินงานไม่ถี่ถ้วน ส่วนแผนการศึกษาของสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย นั้น ไม่สลับซับซ้อน มีแผนการศึกษา เป็นระบบสายตรง สะดวกในการดำเนินงาน

ประการที่สอง คุณลักษณะพิเศษในหลักสูตรชั้นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์สอง แห่ง เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบแล้ว จะพบว่า คุณลักษณะพิเศษในหลักสูตรปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. 2526 คือ นักศึกษาทุกท่านจะต้องผ่านการศึกษาวินัยศาสตร์บังคับอย่างน้อย 50 หน่วยกิต และ เมื่อศึกษาภาควิชาการจบแล้วต้องไปปฏิบัติศาสนกิจที่ได้รับมอบหมายในต่างจังหวัด หรือในกรุงเทพมหานครอย่างน้อย 1 ปี จึงมีสิทธิ์ได้รับปริญญาศาสนศาสตร์บัณฑิต (ศ.บ.) ส่วนคุณลักษณะพิเศษในหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต พ.ศ. 2526 ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นั้น คือ นิสิตทุกท่านจะต้องผ่านการศึกษาวินัยศาสตร์จำนวนอย่างน้อย 35 หน่วยกิต และ นิสิตทุกวิชาเอกต้องผ่านการศึกษาวินัยศาสตร์อย่างน้อย 18 หน่วยกิต วิชาโทตามหลักสูตรนี้มีวิชาเดียว เป็นวิชาเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยเฉพาะ และ นิสิตเมื่อศึกษารายวิชาภาควิชาการจบแล้ว ต้องไปปฏิบัติศาสนกิจตามที่ได้รับมอบหมายในต่างจังหวัดหรือกรุงเทพมหานครอย่างน้อย 1 ปี จึงจะมีสิทธิ์ได้รับปริญญาพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) การที่หลักสูตรของมหาวิทยาลัยสงฆ์สองแห่ง มีคุณลักษณะพิเศษดังกล่าวมานั้น เพื่อประสงค์จะให้ผู้ศึกษาเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ เป็นอย่างดี อันเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไปในอนาคต

ประการที่สาม เมื่อได้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษา ปี พ.ศ. 2525-2526 ระหว่างสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีในสภาการศึกษา ระหว่างปี พ.ศ. 2525-2526 โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 3,601.31 บาท และ 3,407.41 บาท ตามลำดับ ส่วนค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในระหว่าง ปี พ.ศ. 2525-2526 โดยเฉลี่ยแล้วประมาณ 1,985.43 บาท และ 2,270.24 บาท ตามลำดับ ดังนั้นค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษาในมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จะถูกกว่าค่าใช้จ่ายรายหัวต่อปีของผู้ศึกษาในสภาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย